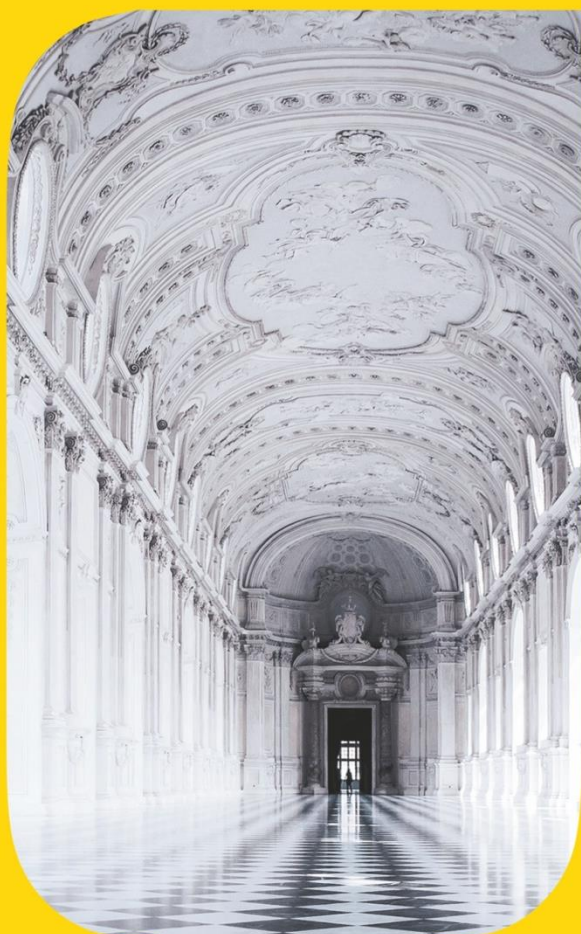


МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ



**Наративи переміщень
та географії ідентичностей
у художньому дискурсі**

Наративи
переміщень
та географії
ідентичностей
у художньому дискурсі

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Kyiv National Linguistic University (Ukraine)
Comenius University in Bratislava (Slovakia)
Adam Mickiewicz University (Poland)
Villa Vigoni (German-Italian Centre for the European Dialogue) (Italia)
Mykolas Romeris University (Lithuania)
Minsk State Linguistic University (Belarus)
University of Bialystok (Poland)

**NARRATIVES OF RELOCATIONS
AND GEOGRAPHY OF IDENTITIES
IN LITERARY DISCOURSE**

Proceedings of the International Conference

October 19–20, 2020

Kyiv
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет (Україна)

Університет Коменського у Братиславі (Словаччина)

Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)

Науково-дослідний італійсько-німецький центр «Вілла Вігоні» (Італія)

Університет Миколаса Ромеріса (Литва)

Мінський державний лінгвістичний університет (Білорусь)

Білостоцький державний університет (Польща)

**НАРАТИВИ ПЕРЕМІЩЕНЬ
ТА ГЕОГРАФІЇ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ
У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції

15–16 жовтня 2020 року

Київ
2020

*Рекомендовано до друку ухвалою вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
(протокол № 8 від 23 листопада 2020 року)*

Упорядкування:

Марія Шимчишин, докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко Київського національного лінгвістичного університету.

Наративи переміщень та географії ідентичностей у художньому дискурсі :
Н 28 матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 15–16 жовтня 2020 року) =
Narratives of Relocations and Geography of Identities in Literary Discourse :
Proceedings of the International Conference (Kyiv, October 19–20, 2020) / упоряд.
М. Шимчишин. — Київ, 2020. — 112 с.

Збірник містить тези доповідей українською та англійською мовами, що були виголошені під час Міжнародної наукової конференції «Наративи переміщень та географії ідентичностей у художньому дискурсі». В основі досліджень — сучасні теорії простору, зокрема, теорії «просторового зсуву». Географія ідентичності та художній дискурс переміщення осмислено на матеріалі творів української та зарубіжної літератур.

Для літературознавців, зокрема, науковців, викладачів, студентів, магістрів, та усіх, хто цікавиться проблемою ідентичності в художній літературі.

УДК [82.09(477+100):81'42'373.21/.22](06)"2020"

© Автори публікацій, 2020

© Київський національний
лінгвістичний університет,
2020

Зміст

Вступ.....	9
<i>Тетяна Біляшевич</i> . Феномен переміщення у п'єсі «Атласний черевичок» Поля Клоделя	10
<i>Мікеле Ванджі</i> . Формування ідентичності у «третьому вимірі». Німецько-єврейські автори з пострадянських країн	12
<i>Софія Варецька</i> . Художня топографія роду на прикладі роману Каті Петровської «Мабуть Естер»	14
<i>Роман Васько, Алла Корольова</i> . Семіотичний трансфер міфологічної діади свій / чужий у національні дискурсивні практики.....	16
<i>Наталія Висоцька</i> . Ідентичність як дериват часопростору: роман Марка Геддона «Дельфін».....	18
<i>Катерина Годік</i> . Табір як особливий тип простору (на матеріалі прози Івана Багряного та Олександра Солженіцина).....	20
<i>Олена Горенко</i> . Простір власного імені: мовознавчий та літературознавчий контекст.....	22
<i>Олена Гулевич</i> . Монтаж як принцип просторової організації прози Амброза Бірса (на прикладі оповідання «Чікамога»)	24
<i>Наталія Дев'ятко</i> . Сакралізація та десакралізація простору в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва.....	26
<i>Володимир Звиняцьковський</i> . Микола Гоголь на перехресті ідентичностей....	28
<i>Ірина Іваненко</i> . Мова персонажів як показник відносин «свій» — «чужий» (на матеріалі роману Сергія Жадана «Ворошиловград»)	30
<i>Юлія Ісапчук</i> . Інгеборг Бахман та австрійська столиця: «Маліна» як віденський роман	32
<i>Євгенія Канчура</i> . Динамічне одивнення як емоційне освоєння ландшафту (на прикладі фентезі Діани Вінн Джонс).....	34
<i>Таміла Кирилова</i> . Імагінативний простір суду в романі Фрідріха Крістіана Делюса «Мій рік у статусі вбивці»	36
<i>Олена Кобчінська</i> . «Бальдасарові мандри» Аміна Маалуфа: філософія місць та переміщень	38
<i>Ірина Костанда</i> . Наратив подорожі у поетичній культурі Давнього Китаю крізь призму процесів кодифікації мови	40
<i>Світлана Криворучко</i> . Екоцентричні цінності в романі Салмана Рушді «Останній подих мавра»	42
<i>Олена Кузнецова</i> . Відображення свідомості персонажів у повісті Володимира Железнікова «Опудало»	44
<i>Наталія Криницька</i> . Моделювання території США у творах авторів альтернативної історії в разі перемоги країн «осі» у Другій світовій війні.....	46
<i>Ірина Куницька</i> . Пошуки себе: духовна «одиссея» у романі Томаса Манна «Зачарована гора».....	48

<i>Оксана Левицька. Географія становлення митця у повісті В. Домонтовича «Самотній мандрівник простує по самотній дорозі»</i>	52
<i>Юрій Мариненко. Дискурс ідентичності в сучасному українському нарративі переміщень (на матеріалі мережевої літератури)</i>	54
<i>Тетяна Мейзерська. Ейдетична географія і «топографічний психоаналіз» у романі Ольги Токарчук «Бігуни»</i>	58
<i>Борис Николаєв. Прозріння як мета подорожі (за творами Люко Дашвар «Покров» і Пауло Коельйо «Хіпі»)</i>	62
<i>Юлія Павленко. У пошуках життєвих цінностей: мотив та метафора переміщення у творі Софі Андерсон «Хатинка на курячих лапах»</i>	64
<i>Любов Первушина. Художня топографія еміграції та повернення до слов'янського коріння у творчості Марка Слоукі</i>	68
<i>Ярослав Поліщук. Дорога на Схід: парадокси східноєвропейської ідентичності</i>	70
<i>Алла Полторацька. Іншопростір у романі Бернара Вербера «Завтра будуть коти»</i>	72
<i>Галина Помилуйко. Інтермедіальний аспект топосу дому в романному доробку Жоржа Бернаноса</i>	76
<i>Оксана Пухонська. Пам'ять забутого простору у романах Володимира Лиса</i>	78
<i>Ганна Рикова. Простір тіла як простір транспозиції ідентичності (на матеріалі роману «Середня стаття» Джеффри Євгенідіса та збірці оповідань «Її тіло та інші сторони» Кармен Марії Мачадо)</i>	80
<i>Світлана Романова. Оповідуючи селву: геопоестичальне прочитання простору селви у збірці оповідань Ісабель Альєнде «Оповідки Еви Луни»</i> 84	
<i>Ірина Сенчук. Психогеографія Лондона в романі Семюела Беккета «Мерфі».</i> 88	
<i>Ярина Тарасюк. Автобіографічна топографія ранніх романів Франсуа Моріака</i>	92
<i>Людмила Тарнашинська. «Йокнапатофа» Валерія Шевчука та Володимира Дрозда як топос «Втраченого раю»: моделювання «малої батьківщини»</i>	94
<i>Олена Тихомирова. Британія і «британськість» у романі Террі Пратчетта і Ніла Геймана «Добрі предвісники»</i>	96
<i>Алла Швець. Художня візія Львова у прозі Івана Франка: взаємодія психобіографічного і символічного топосів</i>	98
<i>Марія Шимчишин. Третій простір: концепція Едварда Соджи</i>	102
<i>Фелікс Штейнбук. Особливості хронотопу у творах Олеся Ульяненка</i>	104
<i>Мадлен Шульгун. Проблеми ідентичності сучасної людини у літературі подорожей («Платформа» М. Уельбека)</i>	106
<i>Яніна Юхимук. Гіпотипозис як засіб створення ейдетичного образу (на матеріалі роману «Велика риба» Д. Воллеса)</i>	108

Contents

Introduction	9
<i>Tetyana Bilyashevych</i> . Phenomenon of movement in Paul Claudel's play «The Satin Slipper»	10
<i>Michele Vangi</i> . Identity building in a «third space». German-Jewish authors from Post-Soviet countries	12
<i>Sofia Varetska</i> . Family artistic topography on the example of a novel «Maybe Esther» by Katya Petrovska	14
<i>Roman Vasko, Alla Korolyova</i> . Semiotic transfer of mythological dyad «us / them» into national discursive practices	16
<i>Natalia Vysotska</i> . Identity as derivative of spatio-temporal continuum: Mark Haddon's «The Porpoise»	18
<i>Kateryna Hodik</i> . Prison as a special type of space (based on Ivan Bagryany's and Olexander Solzhenitsyn's fiction).....	20
<i>Olena Gorenko</i> . The space of a proper name in linguistics and literary studies... ..	22
<i>Alena Hulevich</i> . Montage as a spatial composition principle of A. Bierce's prose (on the material of the story «Chickamauga»)	24
<i>Nataliia Deviatko</i> . Sacralization and desacralization of location in modern Ukrainian literature for children and young adults	26
<i>Volodymyr Zvinyatskovskiy</i> . Mykola Hohol on the crossroad of identities	28
<i>Iryna Ivanenko</i> . Language as a marker of «friend» — «foe» relations (based on S. Zhadan's novel «Voroshilovgrad»)	30
<i>Yulia Isapchuk</i> . Ingeborg Bachmann and Austrian metropolis: «Malina» as a Viennese novel.....	32
<i>Yevheniia Kanchura</i> . Dynamic defamiliarization as a way to domesticate the landscape emotionally in Diana Wynne Jones' fantasy novels.....	34
<i>Tamila Kyrlyova</i> . Court imaginative space in Friedrich Christian Delius' novel «Mein Jahr Als Mörder»	36
<i>Olena Kobchinska</i> . Amin Maalouf's «Balthasar's Odyssey»: a philosophy of places and transition	38
<i>Iryna Kostanda</i> . Narrative of travel in the poetic culture of ancient China through the prism of language codification processes	40
<i>Svitlana Kryvoruchko</i> . Ecocentric values in Salman Rushdie's novel «The Moor's Last Sigh»	42
<i>Olena Kuznetsova</i> . Displaying the mind of characters in V. Zheleznykov's «Scarecrow»	44
<i>Nataliya Krynytska</i> . Modeling U.S. territory by alternative history authors in case of Axis victory in World War II	46
<i>Iryna Kunitska</i> . Search for oneself: the spiritual Odyssey in Thomas Mann's «The Magic Mountain»	48

<i>Oksana Levytska</i> . Geography of the artist's formation in V. Domontovych's novella «A Lonesome Traveller Walking Along a Lonesome Road».....	52
<i>Yurii Marynenko</i> . Discourse of identity in the modern Ukrainian narrative of dislocation (based on online literature)	54
<i>Tatiana Meiserska</i> . Eidetic geography and «topographic psychoanalysis» in Olya Tokarchuk's novel «Runners».....	58
<i>Borys Nikolayev</i> . Enlightenment as the purpose of travel (Luko Dashvar's «Protection» and Paulo Coelho's «Hippy»).....	62
<i>Yulia Pavlenko</i> . In search of life values: motivation and metaphor of movement in Sophie Anderson's «The House with Chicken Legs».....	64
<i>Lyubov Pervushina</i> . Artistic topography of emigration: revisiting the Slavic past in M. Slouka's fiction	68
<i>Yaroslav Polishchuk</i> . The way to the East: paradoxes of the identity of Eastern Europe	70
<i>Alla Poltoratska</i> . Other space in Bernard Werber's novel «Tomorrow the Cats» («Demain les Chats»).....	72
<i>Halyna Pomylyjko</i> . Intermedial aspect of topos of home in George Bernanos' novels	76
<i>Oksana Pukhonska</i> . Memory of the forgotten space in Volodymyr Lys' novels ..	78
<i>Hanna Rykova</i> . Body space as an identity transposition space (based on Jeffrey Eugenidis' «Middlesex» and Carmen Maria Machado's «Her Body and Other Parties»)	80
<i>Svitlana Romanova</i> . Retelling the selva. Geopoetic reading of the selva space in Isabel Allende's collection of short stories «The Stories of Eva Luna»	84
<i>Iryna Senchuk</i> . Psychogeography of London in Samuel Beckett's novel «Murphy».....	88
<i>Yaryna Tarasyuk</i> . Autobiographical topography in Francois Mauriac's early novels	92
<i>Lyudmyla Tarnashynska</i> . Valeriy Shevchuk's and Volodymyr Drozd's «Yoknapatawpha» as a topos of «lost paradise»: modeling «small homeland» ...	94
<i>Olena Tykhomyrova</i> . Britain and britishness in Terry Pratchett and Neil Gaiman's «Good Omens».....	96
<i>Alla Shvec</i> . Artistic vision of Lviv in Ivan Franko's prose: the interaction of the psychobiographical and symbolic topos	98
<i>Mariya Shymchyshyn</i> . Thirdspace: Edward Soja's concept.....	100
<i>Felix Shteinbuk</i> . Specific features of chronotope in Oles Uliianenko's fiction....	104
<i>Madlen Shulgun</i> . Postmodern identity in travel fiction (Michel Houellebecq's «Platform»)	106
<i>Yanina Yukhymuk</i> . Hypotyposis as an instrument for creating an eidetic image (D. Wallace's novel «Big Fish»)	108

Вступ

Увага до дослідження художнього вираження процесів переміщення загострилася в західній гуманітаристиці в останні десятиліття. Певним чином вона є продовженням наукових рефлексій, визначальних для ідентичнісних студій, діаспорних студій та міграційних рухів загалом. Концепт «переміщення» уникає сигніфікації, що властива таким заполітизованим класифікаціям руху населення, як «імміграція», «біженство», «вигнання» тощо.

Сьогодні спостерігаємо поворот від феноменології місця, де акцентовано неповторний (інтимний) зв'язок між людиною та локусом, до онтології простору. Після 1960-х років філософи, соціологи та літературознавці почали розглядати локуси не як порожні контейнери лінійного евклідового простору, а як флюїдні гетерогенні обшири, що продукуються у процесі мовлення, конструюються соціальними силами та владними дискурсами. Формування структуралістських та постструктуралістських теорій у другій половині ХХ ст. серед іншого ознаменувало поворот від часу до географії й локусів.

Сьогоднішній «просторовий зсув» кореспондує із загальними змінами в гуманітарній сфері, що виражаються не в пошуку чи розкритті прихованого значення артефакту, а в осягненні джерел його народження та наслідків його впливу (популярність культурологічних студій та Нового історизму). Феноменологічне розуміння простору, в межах якого наголошується пріоритетність індивідуального досвіду місця (вагомими у цій царині є праці Е. Гуссерля, М. Гайдеггера, Г. Башляра, Ж. Пуле, що згодом були розвинуті у Е. Кейсі, Д. Девіса, Ф. Валера), поступилося місцем осмисленню локусу через структури влади (М. Фуко), класу (П. Бурд'є), капіталу (Д. Гарві) та суспільного виробництва (А. Лефевр).

Актуальність географії та переміщення у художній літературі кореспондує із суспільно-політичними трансформаціями нашого часу. Труднощі, що виникають на шляху переміщених осіб в усіх сферах буття, спровокували увагу дослідників гуманітарного наукового профілю до вивчення цього питання. Зокрема, маємо на увазі напрацювання у царині культурної географії, соціології, онтології, студій пам'яті, ідентичнісних студій, літературознавства та риторики. Осмислення різноманітного драматичного досвіду втрати укоріненості сучасної людини не оминуло й художню літературу та інші мистецькі формати. Сьогодні у кожній національній традиції маємо наративну / автонаративну репрезентацію багатогранного буття і цілих спільнот, і окремих індивідів, що були переміщені: чи то внутрішньо, чи то зовнішньо. Незалежно від характеру переміщення (локальне, регіональне чи транснаціональне) реагування людей на зміну локусу відбувається здебільшого такими шляхами: резентмент (неприйняття) нових реалій буття, асиміляція та позірна адаптація. Важлива також проблема стосунків між владою та переміщеними особами, біополітика держави щодо пріоритетності під час виселення та поселення.

Тетяна Біляшевич

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
bilyashevych@gmail.com

ФЕНОМЕН ПЕРЕМІЩЕННЯ У П'ЄСИ «АТЛАСНИЙ ЧЕРЕВИЧОК» ПОЛЯ КЛОДЕЛЯ

Феномен переміщення у творчості Поля Клоделя (1868–1955) пов'язаний з біографією самого автора, який суміщав поклики письменника з дипломатичною діяльністю і впродовж 46-ти років служив Франції у різних країнах світу — США, Китаї, Японії, Бразилії, Німеччині, Данії, Бельгії, Чехії.

У п'єсі «Атласний черевичок» феномен переміщення реалізується на часовому, просторовому, екзистенційному, інтертекстуальному та інтермедіальному рівнях.

Полю Клодель переміщає читача у часи бароко. Події п'єси розвиваються на складному історичному тлі кінця XVI — початку XVII ст., позначеному протистояннями між християнами та мусульманами в Африці, релігійними війнами між католиками й протестантами в Європі, боротьбою за вплив у Новому Світі.

Ключовим простором п'єси є дорога. Герої пересуваються Європою, Африкою, Південною Америкою, японськими островами. Земна, матеріальна дорога у творчості Клоделя часто дублюється невидимим сполученням між небом і землею і призводить до екзистенційної трансформації героїв та їхнього навернення до Бога.

Явище переміщення увиразнюється у п'єсі письменника-модерніста завдяки інтертекстуальним запозиченням з Біблії (образи мотузки [Осія 11:4], блудного сина [Лука 15:11–32] та ін.) та інтермедіальним експериментам (зокрема з голландським живописом Золотої доби та полотнами Вінсента ван Гога).

Ключові слова: переміщення, час, простір, інтермедіальність, інтертекстуальність, навернення.

Tetyana Bilyashevych

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Valentyna Fesenko
Department of Theory and History of World Literature
at Kyiv National Linguistic University
bilyashevych@gmail.com

PHENOMENON OF MOVEMENT IN PAUL CLAUDEL'S PLAY «THE SATIN SLIPPER»

The phenomenon of movement in Paul Claudel's (1868–1955) work is linked to the author's biography as he combined his writing vocation and diplomatic mission and during forty-six years served France in different countries — the US, China, Japan, Brazil, Germany, Danmark, Belgium, Czech Republic.

In the play «The Satin Slipper» the phenomenon of movement is realized at temporal, spatial, existential, intertextual and intermedial levels.

Paul Claudel shifts the reader to the Baroque period. The events in the play are set in the challenging times of the late 16th — early 17th century marked by conflicts between Christians and Muslims in Africa, religious wars between Catholics and Protestants in Europe, and the struggle for influence in the New World.

The key locus in the play is the road. The characters travel in Europe, Africa, South America, and the Japanese islands. In Claudel's work, the material road is duplicated by the invisible communication between Heaven and Earth leading to the existential transformation of the protagonists and their conversion.

In the modernist author's work the phenomenon of movement is expressed by intertextual borrowings from the Bible (inter alia, the image of the cords [Hosea 11:4], the prodigal son parable [Luke 15:11–32]), and the intermedial experiments (in particular, Dutch Golden Age paintings and Vincent van Gogh's work).

Keywords: movement, time, space, intermediality, conversion, intertextuality.

Мікеле Ванджі

кандидат філологічних наук, лектор ДААД, доцент кафедри англійської і німецької філології та перекладу імені професора В. І. Корунця Київського національного лінгвістичного університету
michelefabiovangi@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У «ТРЕТЬОМУ ВИМІРІ»: НІМЕЦЬКО-ЄВРЕЙСЬКІ АВТОРИ З ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН

Дослідження фокусується на німецькомовних працях сучасних авторів з України та інших пострадянських республік / країн. Усі вони мають єврейське коріння й досвід міграції, адже приїхали до Німеччини після колапсу Радянського союзу. Ті *Kontingentflüchtlinge* (переселенці / біженці з пострадянських країн), хто зміг довести єврейське походження, отримали безстроковий дозвіл на проживання у Федеральній Республіці. Внаслідок такого політичного рішення уряду, яке також мало і символічне значення «репарації», близько 250 тисяч людей мігрували до Німеччини.

Розвідка присвячена дослідженню складної проблеми формування ідентичності, представленої в романах авторів двох поколінь (мігрантів) таких як Катя Петровська, Дмитрій Белкін та Дмитрій Капітельман.

Теоретичну основу розвідки складають два напрями студій про міграцію: 1) соціоантропологічний підхід Зігмунда Баумана та 2) постколоніальна теорія Хомі К. Бхабхи. Відповідно до тверджень Баумана, індивідуальна ідентичність у «нестійкому суспільстві» («liquid society») більше не може вважатись статичним об'єктом / сутністю, оскільки позиції у соціумі постійно змінюються протягом життя. Ідентичність у глобалізованому світі стає все більше нестійкою / нестабільною / гнучкою (fluid), тому наш стан можна порівняти із життям безхатків, або людей без статусу у суспільстві. Бхабха зазначає, що такі соціальні процеси як міграція, діаспора, пересування та переміщення «знайомлять нас зі структурою культури та походженням традиції» (make us aware of the construction of culture and invention of tradition). Їхній (соціальних процесів) штучний характер чинить вплив на всіх учасників процесу міжнаціональної міграції: на країни, що приймають біженців так само, як і на країни, звідки мігрують. Хибні / помилкові існування, описані у романах зазначених вище авторів, відображають, з одного боку, парадигматичне значення положення «мігранта» (Бауман) у європейському суспільстві, а з іншого — формування множинних ідентичностей (юдейської, пострадянської, німецької). Таким чином, вибудування ідентичності відбувається з так званого «третього виміру» (third space) між культурами (Бхабха).

Ключові слова: ідентичність, постколоніальна теорія, третій вимір.

Michele Vangi

Ph. D. in Philology, DAAD Lecturer, Associate Professor for German Studies of The Professor I. V. Korunets Department of English and German Philology and Translation at Kyiv National Linguistic University
michelefabiovangi@gmail.com

IDENTITY BUILDING IN A «THIRD SPACE». GERMAN-JEWISH AUTHORS FROM POST-SOVIET COUNTRIES

My research focuses on narrative works in German language by contemporary authors from Ukraine, as well as other former Soviet republics. They are all of Jewish origin and share a destiny of migration since they came to Germany in the aftermath of the collapse of the Soviet Union. A *Kontingentflüchtlinge*, who could prove a Jewish descent, was accorded an unlimited residence permit in the Federal Republic. As a consequence of the political decision by the government, which had also a symbolic worth of «reparation», about 250,000 people moved to Germany.

Facing nowadays two generations of authors, my analysis investigates the complex issue of the identity building, described in their novels by authors such as Katja Petrovskaja, Dimitrij Belkin, and Dimitrij Kapitelman.

My theoretical approach conflates two streams of migration studies: 1) Zygmunt Bauman's social anthropological approach, 2) and Homi K. Bhabha's postcolonial theory. According to Bauman, individual identity in the «liquid society» can no longer be considered as a static entity: since social positions are constantly changing during a lifetime, identity in a globalizing world has become more and more «fluid», and our individual condition is comparable to the life of stateless or homeless people. Bhabha claims that social processes like migration, diaspora, displacement, and relocation «make us aware of the construction of culture and invention of tradition». Its artificial character affects both parts who are involved in the process of transnational migration: host countries, as well as migrant communities. The erratic existences described in the analysed novels show, on the one hand, the paradigmatic worth of the «migrant» condition (Bauman) in the European society and, on the other hand, the construction of plural identities (Judaic, Post-soviet, German). Identity building takes place from a symbolic «third space» between cultures (Bhabha).

Keywords: identity, postcolonial theory, third space.

Софія Варецька

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
sofia.varetska@gmail.com

ХУДОЖНЯ ТОПОГРАФІЯ РОДУ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ КАТІ ПЕТРОВСЬКОЇ «МАБУТЬ ЕСТЕР»

Літературний дебют Каті Петровської роман «Мабуть Естер» вийшов друком 2014 року в берлінському видавництві «Suhrkamp» німецькою мовою й одразу потрапив у категорію бестселерів. Твір спричинив неабиякий резонанс у німецькомовному культурному середовищі. Ще до появи повноцінного роману авторка отримала одну з найпрестижніших літературних нагород — премію Інгеборг Бахман за прочитаний фрагмент з майбутньої книги, який пізніше з'явиться в творі під назвою «Бабин Яр». Проте лауреаткою стала не етнічна німкеня, а іммігрантка — українка за походженням, родом з Києва. Молода авторка розповідає історію свого мультикультурного роду (українсько-польсько-єврейсько-російського) заглиблюючись аж до XIX ст. За мету вона собі ставить продемонструвати на прикладі одного роду складну й неоднозначну історію XX ст. Географічний простір охоплений Берліном, Варшавою, Віднем, Краковом, Парижем, Калішем, Лодзю, Ліоном, Нью-Йорком, Москвою, Харковом, Києвом тощо. Така розмаїта топографія роду Петровських, а також їхні професійні вподобання й життєві історії засвідчують, що тут присутні одночасно кати й жертви, винуватці й невинні. Крізь конкретні події маленького роду проглядаються такі знакові явища як революція, війна, гетто, концтабір, голокост, Бабин Яр, окупація, різного роду переслідування тощо. Отож постає мозаїка з маленьких самодостатніх історій, які витворюють велике історичне панно. Авторка постає носійкою багатогранної й складної генетичної пам'яті.

Ключові слова: топографія роду, німецькомовний сімейний роман, пам'ять, історія, війна, архів, Катя Петровська, «Мабуть Естер».

Sofia Varetska

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The World Literature
Department at Ivan Franko National University of Lviv
sofia.varetska@gmail.com

FAMILY ARTISTIC TOPOGRAPHY ON THE EXAMPLE OF A NOVEL «MAYBE ESTHER» BY KATYA PETROVSKA

The literary debut the novel «Maybe Esther» by Katya Petrovska was published in 2014 in the Berlin publishing house «Suhrkamp» in German and immediately fell into the bestseller category. The work caused a considerable resonance in the German-speaking cultural environment. Even before the appearance of a full-fledged novel, the author received one of the most prestigious literary awards — the Ingeborg Bachmann Prize for reading of a fragment from a future book, which would later appear in a work called «Babi Yar». However, the laureate wasn't an ethnic German woman, but an immigrant — Ukrainian by origin, born in Kiev. The young author tells the story of his multicultural family (ukrainian-polish-jewish-russian) going deeper up to the 19th century. Through specific events of a small family such significant phenomena as revolution, war, ghetto, concentration camp, Holocaust, Babi Yar, occupation, various kinds of persecution etc. are seen. Therefore, a mosaic of small self-sufficient stories emerges, which create a large historical panel. The author is the bearer of a multifaceted and complex genetic memory.

Keywords: family topography, german family novel, memory, history, war, archive, Katya Petrovska, «Maybe Esther».

Роман Васько

доктор філологічних наук, професор, ректор Київського національного лінгвістичного університету
dnister@ukr.net

Алла Корольова

докторка філологічних наук, професорка, проректорка з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету
allakor2008@gmail.com

СЕМІОТИЧНИЙ ТРАНСФЕР МІФОЛОГІЧНОЇ ДІАДИ «СВІЙ / ЧУЖИЙ» В НАЦІОНАЛЬНІ ДИСКУРСИВНІ ПРАКТИКИ

Неоміф початку XXI ст. є трансформацією багатьох культурних феноменів, серед яких на особливу увагу заслуговує діада свій / чужий у плані її реміфологізації в сучасних дискурсивних практиках. Завдяки первинним міфологічним сюжетам, покладеним в основу цієї діади, та стійкості їхніх структурних елементів, вона продовжує бути частиною всіх сфер життя соціумів.

Останнім часом міфологічна діада свої / чужі актуалізувалася у зв'язку з переміщенням осіб як результат різного роду конфліктів, міграційних процесів, політичних подій тощо. У цих умовах адаптаційну функцію починає відігравати масова культура, яка закладає нові моделі поведінки, створюючи стійкі стереотипи для неоміфів про відмінності між окремими субкультурами, етнічними групами, політичними опонентами тощо. Укорінення стереотипів у свідомості підсилюється впливом комп'ютерних технологій та світом симулякрів масмедійних дискурсивних практик.

Стереотипи керують процесом сприйняття інформації, створюють шаблони — загальні формули, що роблять цей процес відносно легким і позбавленим критичного аналізу.

За посередництва масмедійних засобів масова культура повертається до архаїчного відображення світу, в якому немає початку й кінця, не існує поділу на реальне й уявне. Більш того, міфічні світи починають сприйматися реальніше, ніж сама дійсність. Так з'являється образ світу, де копія перестає бути вторинною, обман претендує на істинність тощо. Такі симулякри стають повноправними об'єктами створеної ними реальності й формують нові стереотипи своїх і чужих у національних дискурсивних практиках.

Ключові слова: міфологічна діада, свій / чужий, масова культура.

Roman Vasko

D. Sc. in Philology, Professor, Rector of Kyiv National Linguistic University
dnister@ukr.net

Alla Korolyova

D. Sc. in Philology, Professor, Vice-Rector for Research of Kyiv National Linguistic University
allakor2008@gmail.com

SEMIOTIC TRANSFER OF MYTHOLOGICAL DYAD «US / THEM» INTO NATIONAL DISCURSIVE PRACTICES

Neomyth of the 21 century is a transformation of many cultural phenomena, among which the dyad «us / them» deserves special attention in terms of its remythologization in modern discursive practices. Owing to the original mythological plots that form the basis of this dyad, and the stability of their structural elements, it continues to be part of all spheres in the society.

Recently, the mythological dyad «us / them» has become relevant in connection with the displacement of persons as a result of various conflicts, migration processes, political events, and so on. Under these circumstances, the adaptive function begins to be played by mass culture, which lays down new behavioural patterns, creating stable stereotypes for neomyths about the differences between individual subcultures, ethnic groups, political opponents etc. The entrenchment of stereotypes in the consciousness is enhanced by the influence of computer technologies and the world of simulacra of mass media discursive practices.

Stereotypes control the information perception process, create templates — general formulas that make this process relatively easy and devoid of critical analysis.

Through the media, mass culture returns to the archaic reflection of the world, in which there is no beginning and no end, there is no division into real and imaginary.

Moreover, mythical worlds are beginning to be perceived more realistically than reality itself. This is how the image of the world appears, where the copy ceases to be secondary, deception claims to be true, and so on. Such simulacra become full-fledged objects of the reality created by them and form new stereotypes of us and them in national discursive practices.

Keywords: mythological dyad, us / them, mass culture.

Наталія Висоцька

докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
literatavysotska@gmail.com

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ДЕРИВАТ ЧАСОПРОСТОРУ: РОМАН МАРКА ГЕДДОНА «ДЕЛЬФІН»

Сучасне розуміння ідентичності як фрагментарної, множинної, такої, що «конструюється через різні, часто антагоністичні дискурси, практики та положення» (С. Голл), реалізується у романі британського письменника Марка Геддона «Дельфін» («The Porpoise», 2019) буквально. Ідентичності персонажів твору (постмодерністська фантазія за мотивами пізньої романтичної драми В. Шекспіра «Перікл, цар Тірський») «перетікають» одна в одну, залежно від хронотопу, в який вони вміщені, постулюючи тожсамість як динамічну та плінну.

Всі персонажі роману, й, насамперед, протагоніст Перікл / Дарій переживають кардинальні особистісні трансформації у процесі химерного руху між північчю Європи, середземноморським регіоном та зануренням углиб азійського континенту, між сучасністю, світом античного міфу та / або його шекспірівської інтерпретації і ренесансним Лондоном. При цьому «відкриття світу» Європою доби Відродження вдало «римується» із сучасними глобалізаційними процесами.

У по-ренесансному авантюрному, пригодницькому сюжеті п'єси, сповненому перипетій на тлі знакового для британської літератури топосу моря, автор побачив можливості для створення роману виховання, актуального саме для нашого часу. Становлення ідентичностей персонажів відбувається, головню, у результаті переміщень — як географічних, так і хронологічних, оскільки вони рухаються не лише у горизонтальній площині земної поверхні, а й у вертикальному вимірі, уздовж історичної вісі, а також у вимірі екзистенційному.

Ключові слова: ідентичність, переміщення, хронотоп, Шекспір, Геддон.

Natalia Vysotska

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
literatavysotska@gmail.com

**IDENTITY AS DERIVATIVE OF SPATIO-TEMPORAL CONTINUUM:
MARK HADDON'S «THE PORPOISE» (2019)**

The current understanding of identity as fragmentary, plural, «constructed through different, often antagonistic discourses, practices, and situations» (S. Hall), is realized in the British writer Mark Haddon's novel «The Porpoise» (2019) ad verbum. The characters' identities in the novel, which is a postmodern fantasy based on William Shakespeare latter Romantic drama «Pericles, Prince of Tyre», mutate and flow into one another depending on the chronotope and thus confirming the vision of identity as a dynamic and fluid entity.

Every character, the protagonist Pericles / Darius in particular, is subject to cardinal personality transformations in the process of their fantastic travels between Northern Europe, the Mediterranean area, and the heart of Asia, between present time, the world of the Greek myth and / or its Shakespearean interpretation, and the Renaissance London. In the process, «the discovery of the world» made by the early modern Europeans is naturally rhyming with current globalization developments.

In Shakespeare's Renaissance plotline rich in adventures, twists and turns and unfolding against the marine backdrop, one of the trademark topoi of the British literature, the writer saw an opportunity for creating a Bildungsroman relevant for our time. The characters' identities are predominantly shaped by their relocations, both geographical and temporal, since their movements take place not solely on the horizontal plane of the Earth surface, but also vertically, along the history axis, as well as in the existentialist dimension.

Keywords: identity, relocations, chronotope, Shakespeare, Haddon.

Катерина Годік

кандидатка філологічних наук, молодша наукова співробітниця відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України
nimir4@ukr.net

ТАБІР ЯК ОСОБЛИВИЙ ТИП ПРОСТОРУ (на матеріалі прози Івана Багряного та Олександра Солженіцина)

У ХХ столітті радянська табірна система неодноразово ставала об'єктом детального аналізу для визначних письменників. Наприклад, в українській літературі вона дістала детальний опис в «Саду Гетсиманському» Івана Багряного. В російській літературі цей мотив найбільше розроблявся Олександром Солженіциним. Не дивлячись на те, що письменники фактично писали про один і той самий (навіть з політичного погляду) простір, вони надали йому різних характеристик.

Наприклад, у Івана Багряного тюрма є не зовсім пеклом, а проміжною ланкою, чистилищем, в якому вирішується подальша доля людини. Їй притаманні такі особливості, як багаторівневність (в'язня можуть розташувати в тому чи іншому типі камери згідно з рівнем тиску на нього), змішаність дня і ночі, відсутність орієнтирів, побутування внутрішньокамерних та загальних законів. З цієї варіації тюрми можна вийти зі збереженням внутрішнього стрижня. О. Солженіцин подає відмінну деталізованішу структуру табірної простору. Його змальовують романи «Архіпелаг ГУЛАГ», «У колі першому» та повість «Один день Івана Денисовича». При описі пенітенціарної системи письменник послуговується структурою Дантового пекла, що підтверджується ним на текстуальному рівні (роман «У колі першому»). Для нього тюрма — місце, яке незворотно змінює людину та її оточення.

Загалом і в українському, і в російському варіантах маємо тюрму як своєрідний простір медіації, час перебування в якому не може бути встановлений чітко для жодної людини. Його діяльність спрямована на перероблення особистості під потрібну системі одиницю, її знищення чи загартування.

Ключові слова: табірний простір, трансформація, простір медіації, чистилище, пекло.

Kateryna Hodik

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Department of Theory of Literature and Comparative Studies at T. H. Shevchenko Institute of Literature of of National Academy of Sciences of Ukraine
nimir4@ukr.net

PRISON AS A SPECIAL TYPE OF SPACE (based on Ivan Bagryany's and Olexander Solzhenitsyn's fiction)

In the twentieth century the Soviet camp system was often discussed by prominent writers. In Ukrainian literature, it received a detailed description in the «Garden of Gethsemane» by Ivan Bagryany. In Russian literature, this motif was mostly developed by Olexander Solzhenitsyn. Despite the fact that the writers actually wrote about the same space (even from a political point of view), they gave it different characteristics.

For Ivan Bagryany prison is not exactly hell, but an intermediate locus, a purgatory, in which the future of man is determined. It is characterized by such features as multilevel space (prisoners can be placed in a particular type of cell according to the level of pressure on it), the mixture of day and night, the lack of landmarks, the existence of intra-chamber and general laws. A person can get out of this version of the prison with his or her inner core intact. O. Solzhenitsyn presents an excellent, more detailed structure of the camp space. It is depicted in the novels «The Gulag Archipelago», «In the first circle» and the long short story «One Day of Ivan Denisovich». In describing the penitentiary system, the writer uses the structure of Dante's hell, which is confirmed by him on a textual level (the novel «In the first circle»). For him, prison is a place that irreversibly changes a person and his environment.

In general, in both versions, we have prison as a kind of mediation space, with the time spent in it by any person impossible to clearly establish. Its operation is aimed at transforming an individual into a required system unit, his destruction or hardening.

Keywords: camp space, transformation, mediation space, purgatory, hell.

Олена Горенко

докторка філологічних наук, доцентка кафедри філології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
gorenkoelena57@gmail.com

ПРОСТІР ВЛАСНОГО ІМЕНІ: МОВОЗНАВЧИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ КОНТЕКСТ

У доповіді акцентовано прогресуюче взаємопроникнення мов і літератур, що обумовлює потребу методологічного зближення й активної взаємодії мовознавства та літературознавства. Саме тому особлива увага приділяється генезі мовознавчих (Потебня, Лосев, Соссюр, Вітгенштайн) та літературознавчих (Флоренський, Бахтін, Кристева) підходів до проблеми власного імені. Причому мовознавчий напрямок розглядається в контексті взаємозв'язку з філософською лінгвістикою, яка активно розробляє поняття і категорії мовознавства. Суто мовознавчі розробки, своєю чергою, доповнюють і провокують студії у сфері філософії мови. Такий методологічний синтез уможливило різнобічний підхід до проблематики простору власного імені. Проаналізовано основні положення праці О. Потебні «Слово і міф» й відзначено плідність їхнього використання для вивчення літературного імені. Певна увага приділяється доробку мовознавця В. Д. Вітні, котрий обґрунтував тезу про мову як соціальний інститут. У своїх засадничих працях науковець визначав мову як систему довільних й умовних знаків. Ці положення використав й розвинув Ф. де Соссюр. Вони увійшли до посмертного видання «Курсу загальної лінгвістики», де вчений окреслив новий семантичний вимір мовознавства. Простір власного імені досліджується не лише у мовознавчій парадигмі, а й у системі координат літературознавчого аналізу художнього тексту. Особлива увага приділяється інтертекстуальному потенціалу літературного антропоніма, оскільки не лише окремі мотиви та сюжети включаються у процес інтертекстуальності, а й окремі імена, особливо коли вони мають ознаки прецедентності.

Вивчення епістемологічного досвіду тлумачення імені слугує теоретико-методологічним підґрунтям для концептуалізації проблеми значення як власного імені так і літературного антропоніма. Це відкриває нові горизонти для поглибленого дослідження поетики простору.

Ключові слова: номінація, власне ім'я, літературна антропонімія, інтертекстуальність, інтерпретація, онтологічний, епістемологічний.

Olena Gorenko

D. Sc. in Philology, Associated Professor of the Department of Philology
at Zakarpatskiy Hungarian Institute of F. Rakozi II
gorenkoelena57@gmail.com

THE SPACE OF A PROPER NAME IN LINGUISTICS AND LITERARY STUDIES

The paper focuses on the dynamic interconnection of language and literature that predetermines the necessity of methodological interaction of Linguistics and Literary Studies. That is why particular attention is given to the problem of proper name's genesis within the frames of Linguistics (Saussure, Wittgenstein, Potebnya, Losev) and Literary Criticism (Bakhtin, Florensky, Kristeva). The Linguistic direction is investigated in its close relation to the Philosophy of Linguistics, which actively works out the notions and categories of Linguistics at the time when purely Linguistic studies provoke research in the sphere of the Philosophy of Language. Such a differentiation allows analysing the defined problem with more details. The article also outlines the basic aspects of O. Potebnya's work «Word and Myth» and emphasises the fruitfulness of their application to the study of literary anthroponomy. Certain attention is paid to the theoretic contribution by W. D. Whitney, who put forward the thesis «language as social institute». Some of his concepts were later developed by F. de Saussure who introduced them into his «Course of general Linguistics». The space of a proper name is investigated not only in the sphere of language but also in the realities of a literary text. Particular attention is paid to the intertextual potential of literary anthroponomy as intertextuality includes not only certain motives, but proper names as well, especially if they are precedent names.

Theoretical and methodological techniques help to outline the diversity of epistemological experience in studying proper names, as well as to lay the foundations for interpreting literary anthroponomy and its functions in the text. It opens new horizons for a thorough analysis of the poetics of space.

Keywords: nomination, proper name, literary anthroponomy, intertextuality, interpretation, ontological, epistemological.

Олена Гулевич

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри перекладу та міжкультурної комунікації Гродненського державного університету ім. Я. Купали (Білорусь)
Family2001KG@mail.ru

**МОНТАЖ ЯК ПРИНЦИП ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОЗИ АМБРОЗА БІРСА
(на прикладі оповідання «Чікамога»)**

Амброз Бірс — американський письменник і відомий журналіст, який жорстко критикував американську дійсність кінця ХІХ ст., зокрема породжений нею культ грошей. Саме тому його твори не друкувалися. Творчість Бірса довгий час залишалася «німою» також і тому, що письменник відмовився від опису цікавих пригод, фальшивих пристрастей з загальнообов'язковим в Америці щасливим фіналом («happy end»). Його оповідання завжди зловісні, їхні завершення завжди трагічні. Детальний психологічний аналіз процесу виникнення і розвитку у свідомості людини страху є однією з особливостей творів А. Бірса.

Тонкий психологізм прози письменника є обумовлений використанням новаторських прийомів, одним з яких з'являється монтаж. Так, головний герой оповідання «Чікамога» (1889) — шестирічний хлопчик через призму сприйняття якого описуються події. При цьому застосування прийому монтажу з метою сплетення і взаємопроникнення реальності і уяви, сьогодення і минулого роблять описуване навмисно нелінійним. У свідомості дитини кожен об'єкт реальної дійсності починає контрастувати з уявним світом. Автор вимагає від читача активної позиції — читач повинен самостійно структурувати нашарування подій, які відображені у свідомості дитини, і розмежовувати минуле від сьогодення, реальне від уявного.

Показовою є сцена, коли хлопчикова здається, що він хоробрий солдат, який веде за собою цілу армію. Насправді читач розуміє, що це ілюзія — хлопчик пробирається між пораненими і вмираючими після кровопролитної битви. Чергування картин реального і уявного, що досягається застосуванням прийому монтажу, створює бажаний для автора ефект рецептивного шоку, що надає необхідну повноту картині того, що відбувається у реальності та уявного.

Ключові слова: монтаж, Амброз Бірс, «Чікамога».

Alena Hulevich

Ph. D. in Philology, Assistant Professor of The Department of Translation and Intercultural Communication at Yanka Kupala State University of Grodno (Belarus)
Family2001KG@mail.ru

**MONTAGE AS A SPATIAL COMPOSITION PRINCIPLE
OF AMBROSE BIERCE'S PROSE
(on the material of the story «Chickamauga»)**

Ambrose Bierce is an American writer and well-known journalist who harshly criticized the American reality of the late nineteenth century, in particular the thirst for money it generated. This is the reason why his works were not published. Bierce's creative art remained «mute» for a long time also because he refused to describe entertaining adventures, artificial passions with an obligatory American requirement for happy ends.

His stories are always sinister; the endings are always tragic. A detailed psychological analysis of the process of emergence and development of fear is one of the governing features of A. Bierce's works. The subtle psychological description which makes up the essence of the writer's prose is predetermined by the use of innovative techniques, namely the montage composition of his works. Thus, the main character of the story «Chickamauga» (1889) is a six-year-old boy. All the events depicted in the story are represented through his perception.

At the same time, the use of montage techniques for the purpose of interweaving and interpenetrating reality and imagination, the present and the past make the described extremely nonlinear. In the child's mind, each object of reality contrasts with the imaginary world. The author requires the reader to take an active position — the reader should build his / her own understanding of the interlayered events reflected in the child's mind, and to dissociate the past from the present, the real from the imaginary.

One of the turning points in the story is the scene when the boy imagines that he is a brave soldier leading the army. In fact, the reader understands that this is only his illusion — the boy makes his way between the dying after a bloody battle. Alternating the real and the imaginary which is achieved by using the montage technique, creates the desired effect of receptive shock, which creates the necessary completeness of the description — of what happens in the story and what is implied.

Keywords: montage, Bierce, Chickamauga.

Наталія Дев'ятко

кандидатка філософських наук, доцентка кафедри філософії
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР
Natalia_ptah@ukr.net

САКРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕСАКРАЛІЗАЦІЯ ПРОСТОРУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Сакралізація простору дуже важлива для національної самоідентифікації читача, який є громадянином держави. Сакралізація є просторовою, коли важливими сакральними точками є центр (столиця) і пограничний простір (кордон). Водночас сакральний весь простір, але кожне місце має свою ідентифікацію. Це здорова міфологічна сакральність, яка існує на противагу імперському варіанту, коли вся сакральна енергія концентрується у «столиці», а «провінція» є місцем «небажаного перебування». Іншою формою сакральності є історична, яка реалізується через чітку прив'язку до місць важливих історичних подій далекого минулого і сучасності (кризові епохи). В іншому варіанті (мирні епохи) ця форма сакралізації реалізується у позначенні місць дії. Завдяки цьому читач упізнає конкретні міста, дізнається нову інформацію, стає співпричетним.

У сучасній Україні спостерігається деформація сакрального простору, що сприяє його пошкодженню та загальній десакралізації. Ці процеси кодуються у літературі для дітей та юнацтва, що легітимізує їх. Якщо досліджувати твори сучасних українських авторів, бачимо велику кількість «не помічених» місць. Сакральними і «поміченими» є Карпати, Львів та прилеглі території (здебільшого замки), а також, у значно меншій мірі, — Київ. До початку російсько-української війни у творах згадувався Крим, після 2014-го згадки про нього майже зникають (виняток З. Мензатюк «Дике літо в Криму»). Якщо історична сакральність у творах присутня (В. Рутківський, Н. Гуменюк), то сучасні історичні події згадуються поодинокі: Революція Гідності (Г. Кирпа «Мій тато став зіркою»), АТО (А. Кокотюха «Гімназист і Чорна рука», А. Бачинський «Детективи з Артеку. Таємниці Кам'яних Могили»).

Подібна деформація національного сакрального простору є небезпечною, оскільки може використовуватися у «гібридних війнах» проти нашої держави.

Ключові слова: світогляд, міф, сакральність, «гібридні війни».

Nataliia Deviatko

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Department of Philosophy
at Dnipro Academy of Continuing Education
Natalia_ptah@ukr.net

SACRALIZATION AND DESACRALIZATION OF LOCATION IN MODERN UKRAINIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUNG ADULTS

The sacralization of location in literature is very important for the national self-identification of a citizen. Sacralization is related to space. The important sacred loci are the center (capital) and the border space (border). The space as a whole is sacred, but each place keeps its own identification. This is a healthy mythological sacralization, which exists in contrast to the imperial version when all the sacred energy is concentrated in the «capital», while the «province» is a place of «undesirable stay». Another form of sacralization is historical, characterized by a clear link to the places of important historical events of the distant past and present (crisis epochs). In another version (peaceful epochs), this form of desacralization designates the place of action. Thanks to this, the reader learns about specific cities, gets new information, and becomes involved.

In modern Ukraine, there is a deformation of the sacred space, which contributes to its damage and general desacralization. These processes are reflected in the literature for children and youth, thus getting legitimized. The works of contemporary Ukrainian authors abound in «unnoticed» places. Sacred and «noticed» loci include the Carpathians, Lviv, and surrounding areas (mostly castles), as well as, to a much lesser extent, Kyiv. Before the beginning of the Russian-Ukrainian war, Crimea was mentioned in many works. After 2014, such mentions almost disappear (with the exception of Z. Menzatyuk «Wild Summer in Crimea»). While historical sacralization is present in some texts (V. Rutkivsky, N. Humeniuk), current historic events are mentioned but occasionally: the Revolution of Dignity (G. Kyrpa's «My Dad Became a Star»), the Russian-Ukrainian war (A. Kokotiukha's «Gymnasium Student and the Black Hand», A. Bachynsky's «Artek Detectives. The Secrets of the Stone Graves»).

Such deformation of the national sacred space is dangerous because it can be used in «hybrid wars» against our state.

Keywords: outlook, myth, sacralization, «hybrid wars».

Володимир Звиняцьковський

доктор філологічних наук, професор кафедри слов'янської філології та перекладу Маріупольського державного університету
vyaz57@ukr.net

МИКОЛА ГОГОЛЬ НА ПЕРЕХРЕСТІ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ

3 листопада 1844 року А. Смірнова доповідає М. Гоголю про дискусію у салоні Є. Ростопчиної про те, яка в нього, Гоголя, душа — «хохлацкая или русская». Гоголь узяв певну паузу і якийсь час не згадував про це запитання у листуванні з А. Смірною. Аж поки не зачинився у ніч перед католицьким Різдом у франкфуртському будинку В. Жуковського, аби нарешті дати відповідь... що «сам не знає». Аргументація цього «сам не знаю» у повному зібранні творів займає 5 сторінок (чи ж умістилася в один конверт?).

Перед православним Новим 1845 роком, а саме 30 грудня (11 січня), відповідь Гоголя уже не тільки дісталася Петербурга, а й обговорювалася у салоні Є. Ростопчиної між тими ж самими людьми — Ф. Тютчевим і Ф. Толстим, які зажадали відповіді. Т. Шевченко з кутка спостерігав й чув — і того таки вечора написав віршоване послання «Гоголю», відправлене не звичайною поштовою каретою, а поштовою каретою поетичного безсмертя.

Так скінчилася Гра у «сам не знаю», на кшталт сучасної (постмодерністської), і розпочалася Історія. «И тут кончается искусство и дышат почва и судьба».

Ключові слова: гра; історія; «національна душа» (ідентичність).

Volodymyr Zvinyatskovskiy

D. Sc. in Philology, Professor of the Slavic Philology and Translation
Department at Mariupol State University
vyaz57@ukr.net

MYKOLA HOHOL ON THE CROSSROAD OF IDENTITIES

Mykola Hohol or Nicolay Gogol? «Is your soul Ukrainian, or Russian?» the writer was asked by his contemporaries, including Fyodor Tyutchev.

It took Hohol some time to contemplate the issue. Finally, his answer was «I don't know myself», and it took him five pages to substantiate his ambiguous reply. By 1845 his answer had reached the capital and was again discussed at Rostopchina's party.

But another poet, Taras Shevchenko, was present at the reception in Rostopchina's house on January, 11 (1845), when Gogol's / Hohol's answer to the «identity question» had been discussed, and marked that evening with his poem «To Hohol»: the end of the Game and the beginning of History.

Keywords: game, history, «national soul» (identity).

Ірина Іваненко

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри україністики
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця
ivanenkoi@ukr.net

МОВА ПЕРСОНАЖІВ ЯК ПОКАЗНИК ВІДНОСИН «СВІЙ» / «ЧУЖИЙ» (на матеріалі роману Сергія Жадана «Ворошиловград»)

Одним із найбільш цікавих для сучасного лінгвіста є питання мови як маркера взаємовідносин «свій» / «чужий» у романі Сергія Жадана «Ворошиловград». Цей текст було обрано, оскільки він розкриває проблему ідентичності, відстоювання свого простору в мирних умовах, тему пам'яті та перетину кордонів. Особлива увага при аналізі роману була звернена на зміну мови персонажа Германа при переході від однієї сторони до іншої, лексичні особливості його мовлення, які впливають на його ідентифікацію як «свого». Серед них можемо виділити такі.

— Відсутність впевненості. Поки Герман на більшість питань відповідає «не знаю», «не впевнений», він залишається в стані «чужого». Як тільки його комунікаційна стратегія стає чіткішою, герой стає «своїм».

— Звернення до спільних місць пам'яті. Для ідентифікації себе як «свого» Герман апелює до тих подій, які пережив з Кочемо, Травмованим та іншими персонажами. Відновлення цієї пам'яті та поява нових подібних подій дають йому змогу завершити ідентифікацію як свого.

— Ствердження моральних принципів. Через їхнє повторення, проговорення герої можуть пересвідчитись, що перед ними «своя» людина.

Загалом аналіз тексту показує, що саме зміна комунікативної стратегії показує еволюцію героя, допомагає простежити його становлення. Аналогічні стратегії варто дослідити в інших текстах Сергія Жадана, що зумовлює перспективу подальшого дослідження.

Ключові слова: комунікативна стратегія, мовний образ, ідентичність, місця пам'яті, лексичні особливості мовлення.

Iryna Ivanenko

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Department of Ukrainian Studies at Bogomolets National Medical University
ivanenkoi@ukr.net

LANGUAGE AS A MARKER OF «FRIEND» / «FOE» RELATIONS (Based on Serhiy Zhadan's novel «Voroshilovgrad»)

One of the most interesting questions for a linguist is the role of language as a marker of the relationship «friend or foe» in Serhiy Zhadan's novel «Voroshilovgrad». This text was selected because it reveals the problem of identity, defending one's space under peaceful conditions, the theme of memory and crossing borders. Particular attention in the analysis of the novel was given to the change of language in the speech of the character Herman during his transition from one side to the other, the lexical features of his speech affecting his identification as «friend». Among them the following features are highlighted.

— Lack of confidence. While Herman answers most questions, «I do not know», «I am not sure», he remains in the status of a «stranger». As soon as his communication strategy becomes clearer, the character becomes a «friend».

— Access to shared memory locations. To identify himself as a «friend», Herman appeals to the events he experienced with Kocha, the Injured and other characters. Restoring this memory and the occurrence of more similar events allow him to complete the identification as a friend.

— Approval of moral principles. Through their repetition in their utterances the characters can make sure that they are dealing with a friend.

To sum up, the analysis of the text shows that it is the change in communicative strategies that shows the evolution of the hero. It helps to trace his identity formation. Similar strategies should be explored in other texts by Serhiy Zhadan, thus outlining the prospects for further research.

Keywords: communicative strategy, language image, identity, places of memory, lexical features of speech.

Юлія Ісапчук

кандидатка філологічних наук, асистентка кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
y.isapchuk@chnu.edu.ua

ІНГЕБОРГ БАХМАН ТА АВСТРІЙСЬКА СТОЛИЦЯ: «МАЛІНА» ЯК ВІДЕНСЬКИЙ РОМАН

У доповіді проаналізовано роман видатної австрійської письменниці І. Бахман «Маліна» («Malina», 1971), що належить до авторського циклу «Види смерті» («Todesarten»). Наголошено на ролі автобіографічних компонентів тексту, які прояснюють суперечливий імідж австрійської столиці крізь простір спогадів та місця пам'яті. Враховано саморефлексію авторки як провінціалки з походження під час інтеграції у соціокультурне життя великого міста, а також сприйняття І. Бахман з погляду її безпосереднього віденського оточення, яке відіграло ключову роль у формуванні справжньої віденської поетеси-інтелектуалки середини минулого століття.

Звертається увага на післявоєнну атмосферу Відня, що вносить свої корективи в образ клішованої культурної метрополії. Простежується топографія міста, що розкриває характер взаємин жіночого Я роману з його персонифікацією. Сильний емоційний взаємозв'язок між оповідачкою та австрійською столицею показано на основі стосунків з головним чоловічим персонажем (локус Унгаргассе); іронічно-сатиричний образ виникає при зображенні повсякдення тодішнього бомонду, особливо знатного подружжя, яке плекає традиції старої доброї Австрії.

Пропонується розглядати роман «Маліна» як віденський роман на основі просторової комунікації індивідуума з містом.

Ключові слова: І. Бахман, «Маліна», віденський роман, топографія, місто, метрополія / столиця, просторова комунікація.

Yulia Isapchuk

Ph. D. in Philology, Lecturer of the Department of World Literature,
Theory of Literature, and Slavic Philology at Yuriy Fedkovych
Chernivtsi National University
y.isapchuk@chnu.edu.ua

INGEBORG BACHMANN AND AUSTRIAN METROPOLIS: «MALINA» AS A VIENNESE NOVEL

The paper analyzes the novel by the prominent Austrian writer Ingeborg Bachmann «Malina» (1971), which is part of the author's cycle «Death Styles» («Todesarten»). The role of autobiographical components of the text is emphasized. The paper clarifies the contradictory image of the Austrian capital relying upon the space of remembrance and sites of memory. The author's self-reflection as a person from the province during the integration into the socio-cultural life of the big city, as well as I. Bachmann's reception by her immediate Viennese milieu, which played a key role in forming a true Viennese poet-intellectual of the past century, is considered.

Attention is drawn to the post-war atmosphere of Vienna adding its version to the image of the clichéd cultural metropolis. The topography of the city is analyzed revealing the relationship patterns of the feminine narrator and other characters. The strong emphatic connection between the narrator and the Austrian capital is shown on the basis of the relations with the main male character (locus of the Ungargasse); the ironic/satirical image is created by depicting the beau monde's everyday life, especially of a noble couple who venerates the traditions of the good old Austria.

It is argued that «Malina» can be treated as a Viennese novel based on the spatial communication of an individual with the city.

Keywords: I. Bachmann, «Malina», Viennese novel, topography, city, metropolis / capital, spatial communication.

Євгенія Канчура

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики Державного університету «Житомирська політехніка»
ivha89@gmail.com

ДИНАМІЧНЕ ОДИВНЕННЯ ЯК ЕМОЦІЙНЕ ОСВОЄННЯ ЛАНДШАФТУ (НА ПРИКЛАДІ ФЕНТЕЗИ ДІАНИ ВІНН ДЖОНС)

У творах Д. В. Джонс географічні локації британського ландшафту виступають як оприявнений у фентезі-оповіді потенціал окремого місця, такий, що перебуває у постійній динаміці. Подібно до культурних героїв космогонічних міфів, персонажі впорядковують простір, відновлюючи порушений баланс сил та встановлюючи гармонію духовного і матеріального. У дослідженні розглянуто художні засоби фентезі, які дозволяють змоделювати трансформацію ландшафту як таку, що здійснюється через переосмислення й вербальне переформулювання ландшафту та втілюється у фізичній дії (ткання, розплутування нитки, гра на музичному інструменті тощо). Вербалізація взаємин людини й землі передбачає угоду сторін, засновану на визнанні свободи волі. Процес доместикації розглядається як перетворення незнаного, хаотичого світу на космос, світ людей, шляхом номінації, введення в історію народу та визначення сакрального ядра. письменниця вдається до двох типів одивнення: властивого метажанру фентезійного, яке адресоване читачеві та своєрідного динамічного одивнення як засобу доместикації, рушія сюжету, що оприявнюється в системі персонажів і географічних локацій. Шлях героїв роману «Змова Мерліна» (*The Merlin Conspiracy*, 2003) пролягає ландшафтом альтернативної Англії, де поворотними точками є сади — концентрична реальність фантазії, доместиковані фрагменти ландшафту. Динамічне одивнення зумовлює осмислення взаємодії людини (доместикатора) і ландшафту. Функції культурного героя поєднують архетипні дії з новим неантропоцентричним та екофеміністичним мисленням.

Ключові слова: фентезі доби постмодернізму, доместикація, культурний герой, одивнення, Діана Вінн Джонс.

Yevheniia Kanchura

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Theoretical and Applied Linguistics Department at Zhytomyr Polytechnic State University
ivha89@gmail.com

**DYNAMIC DEFAMILIARIZATION AS A WAY TO DOMESTICATE
THE LANDSCAPE EMOTIONALLY
IN DIANA WYNNE JONES' FANTASY NOVELS**

In the works by D. W. Jones, British landscape is not just a geographical location but presents the dynamic potential of a separate place which is manifested in fantasy-narrative. The characters of her novels, like the cultural heroes of cosmogonic myths, organize the space, restoring the disturbed balance of forces and establishing the harmony of the spiritual and the material. The paper examines the literary tools of fantasy allowing to model the transformation of the landscape as carried out through rethinking and verbal reformulation of the landscape and embodied in physical action (weaving, untangling the threads, playing a musical instrument, etc.). Verbalization of the relationship between a man and the land involves an agreement between the parties based on the recognition of the freedom of will. The process of domestication is regarded as the transformation of the unknown, chaotic world into Cosmos by nomination, incorporation into the history of the people and defining its sacred core. The writer resorts to two types of defamiliarization: one which is typical for the fantasy meta-genre, addressed to the reader, and a kind of dynamic defamiliarization as a means of domestication, the driving vehicle of the plot, embodied in the system of characters and geographical locations. The main heroes in «The Merlin Conspiracy» (2003) travel through the landscape of alternative England, where the turning points are the gardens, the parts of landscape representing the concentric reality of fantasy, domesticated fragments of the landscape. The dynamic defamiliarization determines the understanding of the interaction of man (domesticator) and the landscape. The functions of a postmodern cultural hero combine archetypal actions with new non-anthropocentric and eco-feminist thinking.

Keywords: postmodern fantasy, domestication, defamiliarization, cultural hero, Diana Wynn Jones.

Таміла Кирилова

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко Київського національного лінгвістичного університету
tkirillowa1@gmail.com

ІМАГНАТИВНИЙ ПРОСТІР СУДУ В РОМАНІ ФРІДРІХА КРІСТІАНА ДЕЛІУСА «МІЙ РІК У СТАТУСІ ВБИВЦІ»

У статті представлений аналіз роману сучасного німецького письменника, одного з основних представників покоління 1968 року, Фрідріха Крістіана Деліуса «Мій рік у статусі вбивці» (2006). Дослідницька увага зосереджується навколо теми суду в її реляції з художньою літературою та обумовлюється сучасним станом літературознавства, зокрема германістики.

Основною методологічною настановою новітнього спрямування науки про літературу в умовах глобального культурного повороту є модель культурного імагінарного, спрямованого на виявлення імагінативної динаміки тексту як культури. Багатоманітність культурних уявлень про суд як одну з найдавніших літературних парадигм демонструє роман «Мій рік у статусі вбивці», репрезентуючи екстремальну соціокультурну ситуацію Німеччини 1968 року, вписаного в століття національних катастроф. У романі можна узагальнити три стрижневі уявлення просторовості суду: приватизований внутрішній простір суду як метафізичного голосу совісті героя-оповідача (рівень індивідуального), суд як місце політичного злочину у формі лабіринту, спертого на ідеологічну сітку хибних уявлень (рівень колективного) та суд як позачасовий універсалізований міфогенний простір, репрезентований символом гідри (рівень культурного).

Ключові слова: культурне імагінарне (Р. Беренс, К. Касторіадіс, К. Граббе), імагінативний простір (Д. Бахманн-Медік, К. Касторіадіс, М. Фуко), суд у літературі (Г. Еммель, М. Гампе, П. Проді, Р. Вайсберг).

Tamila Kyrylova

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Valentyna Fesenko
Department of Theory and History of World Literature
at Kyiv National Linguistic University
tkirillowa1@gmail.com

COURT IMAGINATIVE SPACE IN FRIEDRICH CHRISTIAN DELIUS' NOVEL «MEIN JAHR ALS MÖRDER» (2006)

The paper presents the analysis of the novel «Mein Jahr las Mörder» (2006) containing historical and autobiographical elements and written by a contemporary German author Friedrich Christian Delius. One of the main exponents of the 1968 generation describes the difficult psychological confession of a nameless narrator from his perspective of thirty years later after Germany's reunification — how he planned to assassinate the former Nazi judge Hans-Joachim Rehse in 1968–1969 when studying literature in Berlin. A young and politically active person hardly could seem to be a murderer. That is why his act of assassination is only an imaginative scene rife with profound and complicated thoughts about the catastrophic past of the country and violence in the Nazi Court in the case of famous doctor Georg Groscurth and his family after his death twenty years after the Second World War.

By means of the new productive category the «cultural imaginary» as an overlapping point in the contemporary cultural turn including literary turn (text as a cultural product), spatial turn (imaginative dimensions of space) and iconic turn (cultural images) it becomes possible to uncover powerful and endless imaginary potentials of cultural associations and images in the text. The way to focus on the latent imaginary as the main part of human nature according to the literary topos and plot of the court gives a wide array of images and their symbolic representations. In the text of the novel under consideration three dominant imaginative spaces of the court are differentiated: privatized (interior) space of the court as the protagonist's metaphysical voice of conscience (individual level); court as the space of political crime symbolized like a labyrinth based on ideological nets of fake images (social level); and the court as achronic mythogene space represented in the symbol of hydra (cultural level).

Keywords: cultural imaginary (R. Behrens, C. Castoriadis, K. Grabbe), imaginative space (D. Bachmann-Medick, C. Castoriadis, M. Foucault), court in the literature (H. Emmel, M. Hampe, P. Prodi, R. H. Weisberg).

Олена Кобчінська

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
o.kobchinska@knu.ua

«БАЛЬДАСАРОВІ МАНДРИ» АМІНА МААЛУФА: ФІЛОСОФІЯ МІСЦЬ ТА ПЕРЕМІЩЕНЬ

Об'єктом розвідки є роман «Бальдасарові мандри» (фр. *Le Périple de Baldassare; Balthasar's Odyssey* (2000)) сучасного франкофонного письменника, уродженця Лівану Аміна Маалуфа. Бальдасар Ембріако, головний герой твору Маалуфа, торговець, чії предки перебралися до Близького Сходу з Генуї, об'єднує своєю історією два культурно-історичні ареали — Захід і Левант — як людина нового світу, чії пошуки істини оприявлені через сакральну подорож Середземномор'ям та письмом про неї у своїй книзі-щоденнику. Предметом дослідження є особливості маршруту Бальдасара, що постають як втілення аспектів транскультурної філософії сьогодення. Із метою їх з'ясування проаналізовано образну і локаційну систему координат місць та переміщень у творі, які представлені подорожжю протагоніста як людини, що однаковою мірою належить Сходові та Заходові, та утворюють окрему філософію такого переміщення. Подорож Бальдасара пролягає через низку Середземноморських міст та островів до Генуї, далекої землі предків, повернення до якої уможлиблюється через інтертекстуальний концепт одиссеї. Мандрівка у постановці Маалуфа постає пошуком нових систем координат, переходом до реальності нового транскультурного світу, філософською номадою, а також актом екзистенційного вивільнення. Блукання протагоніста-мандрівника набуває евристичного виміру та протиставлене екзилеві; воно постає не як територіальна експансія (векторний номадизм), а як пошук Іншого (циклічний номадизм) (Е. Гліссан). Водночас циклічне блукання героя актуалізовано як спосіб долучитися до Світу-Відлуння та Світу-Цілісності (Е. Гліссан). На основі інтегрованої культурно-історичної, інтертекстуальної та феноменологічної методології виснувано думку про те, що романна картина світу Маалуфа тяжіє до транскультурного модусу побутування людини у світі, тоді як персонажна та образна система твору, сітка текстових мотивів та лейтмотивів засвідчує глибинні міжкультурні коди адресовані франко-ліванським письменником своїм сучасникам.

Ключові слова: екзил, ініціація, номадизм, одиссея, Середземномор'я, транскультурність.

Olena Kobchinska

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Department of World Literature at Taras Shevchenko National University of Kyiv
o.kobchinska@knu.ua

**AMIN MAALOUF'S BALTHASAR'S ODYSSEY:
A PHILOSOPHY OF PLACES AND TRANSITION**

The study is based on the novel «Balthasar's Odyssey» (2000) by Amin Maalouf, a francophone writer born in Lebanon. The protagonist, Balthasar Embriacco, whose ancestors once moved to the Orient from Genoa, appears as a character who bridges two historical and cultural areas — the West and the East — and, moreover, appears as a man of a new world seeking the truth throughout a sacral voyage through the Mediterranean Sea, as well as writing about it in his diary. The research is aimed at revealing some peculiarities of the protagonist's sailing as they implicate specific aspects of transcultural philosophy in the contemporary world. Images and locations in the text are being analyzed as a system reappearing in Balthasar Embriacco's cruise and presenting a particular travel vision. It is traced through a range of Mediterranean places, ports, islands and implies the concept of the odyssey on the intertextual level. Grounded on the plot, as well as on key images in the text, we state that Balthasar's travel appears as a search for a new coordinate system, a passage to the new transcultural world, a philosophy of nomadism, as well as the act of individual existential release. In this case, the hero's wandering in the sea transcends vector-like nomadism and reappears as a cyclic one (E. Glissant). In his cycled nomadism, Baldassare seeks an opportunity to reach the Echoed-World and The World-Unity (E. Glissant). Therefore, on the basis of historical, cultural, intertextual, and phenomenological methods, it is concluded that Maalouf's perspective tends to the transcultural mode of being, whereas the system of characters and images, as well as motives and leitmotifs in the text addresses, on behalf of the writer, important cross-cultural messages to his contemporaries.

Keywords: exile, initiation, the Mediterranean Sea, nomadism, odyssey, transcultural discourse.

Ірина Костанда

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри східної філології
Київського національного лінгвістичного університету
kostanda.iryana@ukr.net

НАРАТИВ ПОДОРОЖІ У ПОЕТИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ДАВНЬОГО КИТАЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРОЦЕСІВ КОДИФІКАЦІЇ МОВИ

Поетична культура у стародавньому Китаї — це особливий семіотичний механізм, що лежить в основі створення оповіді та є одним з найбільш значних функціональних елементів нарративу подорожі у поезії доби Тан (618–907 рр.). Поетичний нарратив подорожі — це сукупність традиційних, сталих систем відтворення дійсності крізь призму авторського розуміння подій, а також переосмислена дійсності, яка поєднує у собі традиційне та індивідуальне, зовнішнє та внутрішнє для цілеспрямованого представлення зовнішньому світу. Наратив подорожі у китайському поетичному просторі безпосередньо репрезентується символами та нерозривно пов'язаний зі знаковими місцями:

- архітектурно-просторовими середовищами: будинки, палаци, башти тощо;
- культовими місцями та спорудами: храми, монастирі, культові скульптури тощо;
- зображенням традиційних поетичних символів, пов'язаних з подорожами.

Таким чином, розглянуті вище деякі аспекти функціонування нарративу подорожі у китайській поезії свідчать про те, що знакове місце містить особливу змістову характеристику, у ньому відбувалися значимі події, що формують конотацію даного місця. При цьому важливим є не кордони знакового місця (хоча і вони мають певне значення), а зміст, закладений традицією або особисто автором. При цьому простір виступає не так, як фізичне явище, а як певний набір культурних уявлень. Джерелами, які сприяють географічній уяві, виступають простір, місце і природа. Також знакові місця сприяють створенню емоційного поетичного образу певного місця, події, пов'язаного з нею місця, тож подібний образ репрезентується через сукупність символів, які визначають її своєрідність.

Ключові слова: поетична культура, Китай, кодифікація мови, нарратив подорожі.

Iryna Kostanda

Ph. D. in Philology, Associate Professor of the Department of Oriental Philology at Kyiv National Linguistic University
kostanda.irynda@ukr.net

**NARRATIVE OF TRAVEL IN THE POETIC CULTURE
OF ANCIENT CHINA THROUGH THE PRISM
OF LANGUAGE CODIFICATION PROCESSES**

Poetic culture in ancient China is a special semiotic mechanism that underlies the creation of the story and is one of the most significant functional elements of the narrative of travel in the poetry of the Tang period (618–907). The poetic narrative of travel is a set of traditional, sustainable systems of reproduction of reality through the prism of the author's understanding of events, as well as the reality reconceptualized by the poet combining traditional and individual, external and internal for the purposeful presentation to the outside world. The narrative of travel in the Chinese poetic space is directly represented by symbols and is inextricably linked with landmarks:

- architectural and spatial environments: houses, palaces, towers, etc.;
- places of worship: temples, monasteries, places of worship, etc.;
- depicting traditional poetic symbols associated with travel.

Thus, the above mentioned aspects of the functioning of the travel narrative in Chinese poetry indicate that a symbolic place possesses special semantic characteristics, with significant events that took place there forming the connotation of the site. What matters is not the boundaries of the landmark (although they have a certain meaning), but the content laid down by tradition or by an individual author. In this case, space acts not so much as a physical phenomenon, but as a certain set of cultural ideas. Sources that contribute to the geographical imagination are space, place and nature. While symbolic places contribute to creating an emotional poetic image of a certain place, or an event related to it, such an image is represented through a set of symbols that determine its originality.

Keywords: poetic culture, China, language codification, travel narrative.

Світлана Криворучко

докторка філологічних наук, професорка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
serka7@ukr.net

ЕКОЦЕНТРИЧНІ ЦІННОСТІ В РОМАНІ САЛМАНА РУШДІ «ОСТАННІЙ ПОДИХ МАВРА»

Екокритика звертає увагу не лише на пейзажі в літературних творах, які є виявленням природних та культурних рівнів, а на художні образи — на людину, героя у творі, який намагається зрозуміти себе, а пейзажі (рівні природи і культури) постають тлом / паралелями / протиставленням його емоціям, відчуттям, розмірковуванням. Англофонний транскультурний письменник Салман Рушді (1947 р. н.) розкриває проблему етичної відповідальності в художніх образах, що представляють владу в історичному й політичному контексті ХХ ст. Це сприяє виокремленню екоцентричних цінностей у чоловічих художніх образах роману «Останній подих мавра» (1995 р.). На засадах екокритики прояснено еволюцію художнього образу головного героя — Мавра. Осмислено відносини чоловіка і жінки у ракурсі «енергії» та «росту» стосунків і особистісної еволюції героїв. Зроблено акцент на процесах «старіння» / «молодості», на біоритмах потоків, на довкіллі. Рівновага та дисбаланс, взаємозалежність та симбіоз (гармонія, єднання), трансцендентність, топографія розкривають екоцентричні цінності, що дозволяють пояснити обов'язковість колективної етичної відповідальності, перенести акцент із внутрішнього світу героя (людини) на довкілля, Всесвіт, космос, біоенергію, взаємозалежність, щоб прийти до гармонії людини і природи, людини і культури, людини і системи, людини і соціуму. У художньому образі Мавра С. Рушді намагається втілити філософську ідею неоднозначності та єдності добра і зла, їхньому гармонійному перетині та перетіканні. Природна «енергія» цього персонажа виявляється у «дисбалансі», який зумовлює «рівновагу». «Ріст» хворого, приреченого на швидке старіння та ранню смерть Мавра виявляється в результаті сильнішим ніж творчі «біоритми» його здорових матері та коханки, які помирають раніше, ніж він. «Полонений» Мавр у моральному протиставленні перемагає свого агресора Васко та замість неминучої смерті отримує свободу, а його кат помирає. В історичному пласті колонізована Індія на трансцендентному рівні не підкоряється колонізатору Британії, природна давня біоенергія Сходу мирно впливає на озброєний Захід, намагаючись сформувати у його представниках (читачах) почуття етичної відповідальності за молодість, гармонію, життя.

Ключові слова: С. Рушді, екокритика, ідея, художній образ, біоенергія, дисбаланс, трансцендентність.

Svitlana Kryvoruchko

D. Sc. in Philology, Professor of The Department of Foreign Literature and Slavic Languages at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
serka7@ukr.net

ECOCENTRIC VALUES IN SALMAN RUSHDIE'S NOVEL «THE MOOR'S LAST SIGH»

Ecocriticism pays attention not only to landscapes in literary works, which are the manifestation of natural and cultural levels, but to artistic images — to person, the hero in the work, who tries to understand himself, and landscapes (levels of nature and culture) appear as a background / parallels / opposition his emotions, feelings, reflections. Anglophone transcultural writer Salman Rushdie (1947) reveals the problem of ethical responsibility in artistic images representing power in the historical and political context of the XX century. This contributes to the separation of ecocentric values in men's artistic images of the novel «The Moor's Last Sigh» (1995). The evolution of the artistic image of the main character, the Moor, is clarified on the basis of eco-criticism.

I understood the relationship between man and woman in the perspective of «energy» and «growth» of relationships and personal evolution of the characters. I focused on the processes of «aging» / «youth», on the biorhythms of flows, on the environment. Balance and imbalance, interdependence and symbiosis (harmony, unity), transcendence, topography reveal ecocentric values that explain the necessity of collective ethical responsibility, shift the emphasis from the inner world of the hero (man) to the environment, universe, space, interdependence, bioenergy to the harmony of man and nature, man and culture, man and system, man and society.

S. Rushdie tries to embody the philosophical idea of ambiguity and unity of good and evil in the artistic image of the Moor, their harmonious intersection and conversion. The natural «energy» of this character is manifested in the «imbalance» that determines the «equilibration». The «growth» of a patient doomed to rapid aging and the early death of the Moor is as a result stronger than the creative «biorhythms» of his healthy mother and mistress, who die before he. The «captive» Moor defeats his aggressor Vasco in moral opposition, and instead of imminent death he is set free, but his executioner dies.

In the historical layer colonized India on a transcendent level does not submit to the colonizer of Britain, the natural ancient bioenergy of the East peacefully affects the armed West, trying to form in its representatives (readers) a sense of ethical responsibility for youth, harmony, life.

Keywords: S. Rushdie, ecocriticism, idea, artistic image, bioenergy, imbalance, transcendence.

Олена Кузнецова

аспірантка кафедри української літератури та журналістики
імені професора Леоніда Ушкалова Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
kuznetsova0999001001@gmail.com

ВІДОБРАЖЕННЯ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЖІВ У ПОВІСТІ ВОЛОДИМИРА ЖЕЛЕЗНИКОВА «ОПУДАЛО»

У 70–80-ті роки минулого століття автори творів для дітей і юнацтва звертаються до внутрішнього світу дитини. Одним із найбільш відомих дитячих письменників зазначеного періоду є В. Железников, автор повісті «Опудало». Метою дослідження є пошук і систематизація способів відображення свідомості персонажів у творі. Ми базуємося на моделі текстової інтерференції німецького наратолога В. Шміда, згідно з якою оповідні способи репрезентації внутрішнього стану героїв поділяються на експліцитні, тобто ті, які зображують свідомість як об'єкт оповіді наратора або персонажа, й імпліцитні, що відтворюють почуття героїв за допомогою різноманітних символів, таких як жести й міміка героїв, погода, пейзаж тощо. Ця модель не враховує пряме мовлення, оскільки воно не є однією зі складових наративу. Але на нашу думку, діалогову частину повісті також необхідно аналізувати, тому що вона зазвичай використовується в літературі для передачі думок і почуттів героїв. У результаті нашого дослідження було відтворено систему шляхів репрезентації свідомості персонажів у повісті «Опудало», яка складається з прямого і непрямого внутрішнього мовлення, повідомлень про думки і почуття героїв оповідача, невласне прямої мови, а також прийомів імпліцитного зображення внутрішнього світу персонажів.

Ключові слова: Володимир Железников, «Опудало», дитяча література, свідомість, наратологія.

Olena Kuznetsova

Postgraduate Student of the Professor Leonid Ushkalov Ukrainian
Literature and Journalism Department at H. S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical University
kuznetsova0999001001@gmail.com

**DISPLAYING THE MIND OF CHARACTERS
IN V. ZHELEZNYKOV'S «SCARECROW»**

In the 70–80s of the past century, the authors of works for children and young people turn to the child's inner world. One of the most famous children's writers of this period is V. Zheleznykov, the author of «Scarecrow». The purpose of our research is to find and systematize the ways of reflecting the characters' mind in this work. We rely on the model of text interference proposed by the German narratologist W. Schmid, according to which the narrative ways of representing the heroes' internal state are divided into explicit, which depict mind as an object of the narrator's or character's narration, and implicit, which reflect the heroes' feelings using various signs, such as gestures and facial expressions of characters, weather, landscape, etc. This model does not take into account direct speech, since it is not a part of the narrative. But in our opinion, the dialogue part of the story also needs to be analyzed, because it is usually used in literature to convey the characters' thoughts and feelings. As a result, we reproduced the system of methods of representing the characters' mind in the story «Scarecrow». The system consists of direct speech and indirect internal speech, the narrator's statements about the thoughts and feelings of heroes, free indirect speech, as well as methods of implicitly depicting the characters' inner world.

Keywords: Vladimir Zheleznykov, «Scarecrow», children's literature, mind, narratology.

Наталія Криницька

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри романо-германської філології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
nataliakrin@gmail.com

МОДЕЛЮВАННЯ ТЕРИТОРІЇ США В АВТОРІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ІСТОРІЇ У ВИПАДКУ ПЕРЕМОГИ КРАЇН «ОСІ» У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Одним із елементів національної міфології США є перемога в Другій світовій війні та неминучість поразки країн «осі», тобто нацистського блоку. Утім, зворотнім боком цієї національної гордості є підсвідомий страх утрати демократичних інституцій та «американської мрії». Своєрідним «краш-тестом» міцності американської державності стає альтернативна історія, яка за допомогою мисленневих експериментів і «доведення від супротивного» вивчає закономірність чи випадковість подій минулого.

Сіріл Корнблат у повісті «Дві долі» (1958), Філіп Кіндред Дік у романі «Людина у високому замку» (1962), Френк Спотніц та інші автори однойменного телесеріалу за мотивами цього твору (2015–2019) й Ерік Норден у романі «Остаточне вирішення» (1973) наважуються на дистопічний мисленневий експеримент поразки союзників і моделюють окупацію США з боку Німеччини та Японії, враховуючи «підводне каміння» демократії, роль пропаганди та вади масового суспільства. У центрі уваги — проблема збереження американської ідентичності в умовах перетворення країни на колонію, здатність пересічного американця до опору завойовникам чи, навпаки, колаборації та пристосування.

Альтернативне тло подій більш переконливо змальовує Дік і Норден, зокрема за допомогою підтексту. Цим авторам краще вдається створити атмосферу непомітності й буденності зла для тих, хто зобов'язаний пропагандою.

Ключові слова: американська література, кіномистецтво, альтернативна історія, дистопія, наукова фантастика, національна культурна міфологія, «американська мрія», Друга світова війна, час, простір, територія, колонізація, «вікно Овертона».

Nataliya Krynytska

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Romance and Germanic Philology Department at Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University
nataliakrin@gmail.com

MODELING U.S. TERRITORY BY ALTERNATIVE HISTORY AUTHORS IN CASE OF AXIS VICTORY IN WORLD WAR II

One of the elements of American national mythology is the victory in World War II and the inevitability of the defeat of the Axis countries, i.e. the Nazi military alliance. However, the downside of this national pride is the subconscious fear of losing democratic institutions and the American Dream. Alternative history that studies the regularity or randomness of past events with the help of «thought experiments» and «proof by contradiction» can be used as a «crash test» for the U.S. sovereignty.

Cyril Kornbluth in «Two Dooms» (1958), Philip Kindred Dick in «The Man in the High Castle» (1962), Frank Spotnitz and other creators of the TV series of the same name based on Dick's work (2015–2019), and Eric Norden in «The Ultimate Solution» (1973) dare to present a dystopian thought experiment where the Allies have been defeated. These authors model the occupation of the United States by Germany and Japan, taking into account the «pitfalls» of democracy, the role of propaganda and the shortcomings of mass society. The focus is on the problem of preserving the American identity when the country is transformed into a colony and on the ability of the average American to resist the invaders or, on the contrary, to collaborate and adapt.

Dick and Norden depict the alternate background of the events more convincingly, in particular with the help of subtext. These authors are more skillful in creating an atmosphere of invisibility and ordinariness of evil for those who are zombified by propaganda.

Keywords: American literature, cinema, alternative history, dystopia, science fiction, national cultural mythology, American Dream, World War II, time, space, territory, colonization, the Overton window.

Ірина Куницька

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
ik.irina.1212@gmail.com

ПОШУКИ СЕБЕ: ДУХОВНА «ОДІССЕЯ» У РОМАНІ ТОМАСА МАННА «ЗАЧАРОВАНА ГОРА»

Р. Фаезі назвав «Зачаровану гору» Томаса Манна новою «Одіссеєю», зі своїми Сциллою і Харибдою, Цірцеєю, сходженням у «царство мертвих». Це «Одіссея» духовних, а не географічних пригод, це мандрівка у світі ідеологічних суперечок, конфліктів і концепцій філософії ХХ ст.

В романі зовнішній вплив відтісняється внутрішнім. В «Зачарованій горі» це здійснюється переміщенням головного героя в середовище, де зовнішня дія досить обмежена, і де близькість смерті створює своєрідну «прикордонну ситуацію», що дає поживу для медитації на вічні теми і переживання, які втягують глибинні сфери підсвідомості.

Головна подія твору — це перебування Ганса Касторпа в гірському туберкульозному санаторії, куди головний герой — юнак, який щойно закінчив університет, — приїжджає на три тижні відпочити і заодно відвідати свого серйозно хворого двоюрідного брата Йоахіма Цімсена. Однак у процесі свого короткого перебування «тут, нагорі», як висловлюються пацієнти, Ганс Касторп потроху заражається особливою атмосферою, що панує між життям і смертю, — атмосферою фізичного неробства та інтелектуального насичення книгами і розмовами. Приїхавши на три тижні, Ганс Касторп проживає «нагорі» в цілому сім років. Гора виявляється чарівною у майже казковому сенсі: герой потрапив у царство, протилежне світові «внизу», у нього інші закони, інший час.

Нагорі йому захотілося пожити довше, бо в цьому світі виправданого неробства і постійної присутності смерті він відчув щось більш важливе, ніж фінансові чи кар'єрні успіхи, які чекали його вниз. Попри бідність подій, мешканці санаторію ведуть більш інтенсивне, напружене й по-своєму захоплене життя. Гансу Касторпу знадобилося цілих сім років, аби пройти справжню ініціацію, подорослішати, стати тим, ким він мав стати, відбившись від родинної колії. Прямо чи опосередковано, але Ганс постійно веде розмови, вияснює стосун-

ки насамперед із батьком і дідом, переосмислює їх настанови, намагається протистояти їм. Детальне зображення життя і смерті хворих санаторію — це тло, завдяки якому світоглядні сутички отримують додаткове значення, інакше сприймаються читачами. Непривабливе людське вмирання загострює процес пошуку смислу життя. Історія перебування героя в санаторії — це історія його напружених пошуків свого людського призначення.

Ключові слова: одісея, смерть, Томас Манн, «Зачарована гора», пошуки себе.

Iryna Kunytska

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Valentyna Fesenko
Department of Theory and History of World Literature
at Kyiv National Linguistic University
ik.irina.1212@gmail.com

SEARCH FOR ONESELF: THE SPIRITUAL ODYSSEY IN THOMAS MANN'S «THE MAGIC MOUNTAIN»

R. Fayezi called «The Magic Mountain» by Thomas Mann a new «Odyssey», with its own Scylla and Charybdis, with his Circe, with the descent to the «kingdom of the dead.» It is an «Odyssey» of spiritual, rather than geographical adventures, it is a journey to the world of ideological disputes, conflicts and concepts of philosophy of the twentieth century.

In the novel the external influence is substituted by the internal one. In «The Magic Mountain» it is achieved by moving the main character to an environment, where the external action is quite limited, and where the proximity of death creates a kind of «borderline situation» that provides feasibility for meditation on eternal issues and experiences that involve deep areas of the subconscious.

The main event of the story is Hans Castorp's stay in a mountain tuberculosis sanatorium, where the protagonist, a young man who has just graduated from the university, comes for three weeks to rest and at the same time to visit his seriously ill cousin Joachim Zimsen. However, during his short stay «here, at the top», as patients say, Hans Castorp gradually becomes affected by the particular atmosphere that prevails between life and death — the atmosphere of physical idleness and intellectual saturation with books and conversations. Arriving for three weeks, Hans Castorp lives «upside» for a total of seven years. The mountain turns out to be magic in an almost fairy-tale sense: the hero has entered a kingdom opposite to the world «below», which has other laws and a different time scheme.

He wanted to live longer up there, because in this world of justified idleness and the constant presence of death, he felt something more important than the financial or career success that awaited him below. Despite the lack of events, the residents of the sanatorium lead a more intense, stressful and exciting life in their own way. It took Hans Castorp seven years to go through the real initiation, to grow up, to become what he was supposed to be, getting off the family way.

Directly or indirectly, but Hans constantly has conversations, clarifies the relationship primarily with his father and grandfather, rethinks their guidelines, and tries to resist them.

A detailed depiction of the life and death of the sanatorium patients is the background against which worldview confrontations acquire additional meaning perceived by the readers in a different way. Unattractive human dying exacerbates the process of finding meaning in life.

The story of the protagonist's stay in the sanatorium is the story of his intense search for his human assignment.

Keywords: odyssey, death, Thomas Mann, «The Magic Mountain», search for oneself.

Оксана Левицька

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри медіакомунікацій
Української академії друкарства
okana_levytska@ukr.net

ГЕОГРАФІЯ СТАНОВЛЕННЯ МИТЦЯ У ПОВІСТІ В. ДОМОНТОВИЧА «САМОТНІЙ МАНДРІВНИК ПРОСТУЄ ПО САМОТНІЙ ДОРОЗІ»

В основі повісті В. Домонтовича «Самотній мандрівник простує по самотній дорозі» — становлення людини й митця ван Гога, формування ідентичності через зміну його місії й місця проживання. Аналіз часопростору белетризованої біографії є важливим для простеження формування ідентичності ван Гога, зміну його сприйняття самого себе й позиціонування у соціумі — від продавця творів мистецтва, через проповідника-євангелиста і до митця-реформатора. Часопростір біографічної повісті про ван Гога чітко окреслений, автор використовує датування роками життя художника, календарними місяцями й роками, порами року, вказує назви міст, містечок і сіл, куди приїздить ван Гог. Повість побудована на постійному рухові й зміні простору — кожен новий епізод повісті побудований на зміні хронотопу. Столичні міста й провінції, мегаполіси й маленькі містечка, шахтарські поселення й центри світового мистецтва — ось географічні й соціокультурні координати творення митця нового типу, який зробив вагому реформу у світовому живопису.

Траєкторія його переміщень хаотична й спонтанна — це втечі з дому й повернення до рідних, пошук своєї місії проповідника й пошуки учителів й однодумців у малярстві, пошуки любові й утеча від страждань. У цьому життєвому рухові митця В. Домонтович описує й безцільні блукання в цілковитій самотності й розгубленості дорогою в нікуди, й віднайдений для себе шлях на південь — до сонячного Провансу.

Аналізуючи просторові переміщення протагоніста повісті, спостерігаємо, в який спосіб постійні переміщення країнами Європи (Голландія, Англія, Франція), часті зміни місця проживання у містах і містечках (Брюссель, Лондон, Париж, Амстердам, Патураж, Борінаж, Еттен, Анвер, Арль, Сен-Ремі, Овер) формують людину й митця, змінюють його світогляд й техніку рисунок.

Ключові слова: В. Домонтович, ван Гог, хронотоп, переміщення, час, простір.

Oksana Levytska

Ph. D. in Philology, Associate Professor of the Department of Mediacommunications at Ukrainian Academy of Printing
okana_levytska@ukr.net

**GEOGRAPHY OF THE ARTIST'S FORMATION
IN V. DOMONTOVYCH'S NOVELLA «A LONESOME TRAVELLER
WALKING ALONG A LONESOME ROAD»**

V. Domontovych's novella «A Lonesome Traveller Walking along a Lonesome Road» focuses on the formation of van Gogh as man and artist, on the shaping of his identity through the change of his mission and his place of residence. The analysis of chronotope in the fictionalized biography is important for tracing the formation of van Gogh's identity, for understanding the shifts in his perception of himself and his positioning in society — from an art dealer, through a Protestant missionary, to an artist-reformer. The chronotope of the biographical novella about van Gogh is clearly delineated: the author uses dating by years of artist's life, by calendar months and years, and by seasons; he indicates the names of cities, towns and villages van Gogh comes to. The novella is constructed as a constant movement and change of space: each new episode is built on the shift of chronotope. Capital cities and provinces, megapolises and small towns, coal-mining settlements and art centres — these are the geographical and socio-cultural coordinates of the formation of the artist of a new type, the one who has made a significant contribution to modern art.

The trajectory of his movements is chaotic and spontaneous: he escapes from and returns home to his parents, searches his mission as a preacher and seeks for teachers and supporters in painting, craves for love and flees from suffering. In this life movement of the artist, V. Domontovych depicts aimless wanderings in solitude and confusion on the way to nowhere, along with the regained road to the South — to sunny Provence.

Analysing the spatial movements of novella's protagonist, one can trace how continual migration across European countries (the Netherlands, England, France), frequent changes of residence in cities and towns (Brussels, London, Paris, Amsterdam, Paturaz, Borinage, Etten, Antwerp, Arles, Saint-Remy, Auvers) shape man and artist, transform his worldview and drawing technique.

Keywords: V. Domontovych, van Gogh, chronotope, time, space, displacement.

Юрій Мариненко

доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко Київського національного лінгвістичного університету
marynenko61@gmail.com

ДИСКУРС ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРАТИВІ ПЕРЕМІЩЕНЬ (на матеріалі мережевої літератури)

Наратив переміщень становить питомий сегмент художньої творчості. Зокрема для кожної з літератур, яка своїм джерелом має Святе Письмо, ця історія бере початок від Адама і Єви. Та особливої актуальності вона набуває в часи природних чи соціальних катаклізмів. Ось і нині війна на Сході України змусила велику кількість людей залишити рідні домівки й шукати більш комфортного чи просто безпечного місця проживання. Їх досвід став змістом, визначив стильові домінанти, а технічні можливості інтернету внесли корективи в жанрове розмаїття літературних текстів.

Остання обставина поставила перед науковцями низка невідкладних завдань, спрямованих на вивчення новітніх реалій художнього процесу. Від початку століття термінологічний апарат збагатився такими поняттями, як мережева література, кібература, твіттература, сайт, блог, блогосфера, браузер, тред, пост, твіттер, твіт, нік тощо.

Метою запропонованого дослідження є спроба схарактеризувати дискурс ідентичності в сучасному наративі переміщень українського сегменту мережевої літератури.

Питання ідентичності (й індивідуальної, й колективної) стало характерною особливістю досліджуваних текстів, що почали з'являтися як приватні записи, зазвичай у мережах facebook чи twitter, улітку 2014 року, автори яких опинилися перед загрозою втрати дому. Частина з тих дописів уже стала книжками, наприклад, Олени Степової «Все буде Україна! Або Історії із зони АТО» (2014), чи тритомник Мартіна Бреста «Піхота» (2017–2019). Інші, написані пізніше, скажімо, тред (сказати б, твітеророман!) Ксенії від 19 січня 2020 року ще ні, проте в ньому легко можна побачити ескіз роману чи кіносценарію.

Висвітлюючи тогочасні події, автори мимоволі ставали учасниками інформаційної війни, нав'язаної ворожою стороною (Російською Федерацією). Так, у постах Олени Степової, Тані Адамс, твітах Ксенії

відбито стандартний сюжет (історію): автобіографічний герой, людина, самототожність якої досі здебільшого була виражена родинними чи професійними обов'язками, якогось дня бачить навколо себе незвичну символіку (кольори російського прапора, георгіївська стрічка, герб чужої держави тощо). Потім помічає в носіїв цієї символіки зброю, яку ті готові застосувати. Натомість демонструвати власні символи (стрічку кольорів прапора своєї держави) стає небезпечно. Навіть, якщо це просто вишита сорочка, й ти її носиш просто тому, що вона красива.

Важливим аспектом ідентичності є осмислення авторами-героями свого нового статусу — вигнанця. Переживання втрати дому багатогранне. З одного боку, це, зазначає Мартін Брест у пості «Я ВПО», мовби тавро, зірка Давида, яку носить кожен член спільноти «внутрішньо переміщених осіб» (офіційне формулювання). А в пості «Із особистого» він помічає, з яким захопленням його товариші розповідають про свої міста. Він теж любить своє, але він — інший — не може покликати друзів до себе в гості, бо його місто окуповане ворогом. Водночас, вигнання — втеча, порятунок із царства тьми, це, властиво більшості дописів, виграшний білет. Здобутий після п'ятигодинної черги на Луганському залізничному вокзалі квиток — «перепустка в світ добра й спокою» (М. Панакотов). Ти щасливець, бо в Полтаві тебе зустрічають не озброєні кримінальники з погрозами тебе розстріляти тільки за те, що ти в цивільному одязі, отже, не приєднався до них, а якась Наталка Полтавка, що підкаже дорогу й пригостить яблуками.

Цікавим аспектом аналізованих текстів є лінгвістична ідентичність. Здебільшого тексти написані російською мовою. Таким чином їх автори спростовують одну з головних тез ворожої пропаганди, якою Російська Федерація намагається обґрунтувати свою агресію проти України. Російськомовні українці (такими вони вважають себе) категорично не сприймають концепції «русского мира». Водночас у їхніх творах відчувається пієтет до української мови, про що свідчить, наприклад, пост Тані Адамс «Про порічки».

Ключові слова: мережева література, кібература, твіттература, дискурс ідентичності, переміщення.

Yuriy Marynenko

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
marynenko61@gmail.com

DISCOURSE OF IDENTITY IN THE MODERN UKRAINIAN NARRATIVE OF DISLOCATION (based on online literature)

The narrative of displacement is a specific segment of artistic creativity. In particular, for each of the literatures relying upon the Holy Scriptures as their source, this story originates from Adam and Eve. But it becomes especially relevant in times of natural or social cataclysms. Today, the war in Eastern Ukraine has forced a large number of people to leave their homes and look for a more comfortable or just safer place to live. Their experience became the content and determined the stylistic dominants, while new technical possibilities of the Internet made adjustments to the genre diversity of literary texts.

The latter circumstance posed a number of urgent tasks to scholars dealing with the need to study the latest realities of the artistic process. Since the beginning of the century, our terminological apparatus has been enriched with such concepts as online literature, cyberature, website, blog, blogosphere, browser, thread, post, Twitter, tweet, nickname, etc.

The proposed study aims at characterizing the discourse of identity in the modern narrative of displacement in the Ukrainian segment of online literature.

The question of identity (both individual and collective) has become a characteristic feature of the studied texts, which began to appear as private entries, usually on Facebook or Twitter, in the summer of 2014. Their authors were threatened with losing their homes. Some of those posts have already become books, for example, the one by Olena Stepova «Everything will be Ukraine! Or Stories from the ATO zone» (2014), or a three-volume book by Martin Brest «Infantry» (2017–2019). Others, written later, say, a thread (say, a twitter novel!) By Xenia from January 19, 2020, are not yet available, but it is easy to see them as sketches for a novel or a screenplay.

Covering the events of that time, the authors involuntarily became participants in the information war imposed by the enemy (the Russian Federation). Thus, the posts of Olena Stepova, Tanya Adams, and Xenia's tweets reflect a standard plot (story): an autobiographical protagonist, a person whose identity has so far been mostly expressed by family or pro-

fessional responsibilities, one day sees unusual symbols around (colors of the Russian flag, St. George's ribbon, coat of arms of a foreign state, etc.). Then (s)he notices that the bearers of this symbolism carry the weapons that they are ready to use. Instead, it becomes dangerous to display your own symbols (the color ribbon of your country's flag), even if it's just an embroidered shirt and you wear it just because it's beautiful.

An important aspect of identity is the way the authors-heroes understand their new status as exiles. The experience of losing one's home is multifaceted. On the one hand, it is, according to what Martin Brest says in his post «I IDP», like a brand, the Star of David, worn by every member of the community of «internally displaced persons» (official wording). And in the post «From personal» he observes the enthusiasm with which his friends tell about their cities. He also loves his city, but he — the other — can not invite friends to visit him, because his city is occupied by the enemy. At the same time, exile is an escape, an escape from the realm of darkness, it is, as most posts say, a winning ticket. The ticket obtained after standing in a five-hour queue at the Luhansk railway station is a «pass to the world of good and peace» (M. Panakotov). You are lucky, because in Poltava you are met not by armed criminals threatening to shoot you just because you are wearing civilian clothes, so you do not join them, but by some Natalka Poltavka, who will show you the way and treat you with apples.

An interesting aspect of the analyzed texts is their linguistic identity. Most of the texts are written in Russian. Thus, their authors refute one of the main theses of hostile propaganda, with which the Russian Federation is trying to justify its aggression against Ukraine. Russian-speaking Ukrainians (as they consider themselves) categorically refuse to accept the concept of «Russian world». At the same time, their works show reverence for the Ukrainian language, as evidenced, for example, by the post of Tanya Adams «On currants».

Keywords: online literature, cyberature, tweet, discourse of identity, displacement.

Тетяна Мейзерська

докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко Київського національного лінгвістичного університету
t_mejzerska_s@ukr.net

ЕЙДЕТИЧНА ГЕОГРАФІЯ І «ТОПОГРАФІЧНИЙ ПСИХОАНАЛІЗ» У РОМАНІ ОЛЬГИ ТОКАРЧУК «БІГУНИ»

Свого часу Ольга Токарчук назвала роман «Бігуни» «найважливішою книжкою» з тих, що написала до того часу. З-посеред низки визначених у творі проблем авторка зупиняється на двох для неї найважливіших: внутрішнього викорінення сучасної людини, яка стає вигнанцем у глобалізованому світі, а відтак, — пошуки нової ідентичності, яку визначають «плинність, мобільність, ілюзорність». Потрібно відзначити тяжіння жанру твору до своєрідної філософської есеїстики з виразним акцентуванням на феноменологічно-антропологічній проблематиці: відштовхуючись від феноменологічних координат, авторка відмовляється кваліфікувати людину у формах традиційної психології, — у її пріоритетах людина, яка невпинно рухається, і погляд на неї не зі звичнішої соціально-філософської точки зору, а радше з охоплення її внутрішньої сутності, художня експлікація якої потребує специфічної оптики. Звідси незвичність набору основних понять, які закладають смислові площини твору, всіляко зраджуючи його феноменологічний характер: подорож як можливість осягнення сутності («ейдетична географія»), та метод її пізнання («топографічний психоаналіз»). Множинність світу письменниці схильна характеризувати у координатах простору, де він постає як простір ейдетичного пізнання — бачення сутності речей, що розгортається двома напрямками — горизонтальним (мандрівництво) та вертикальним як наслідком останнього і його логічним завершенням — рухом углиб («бачити, значить знати»).

Окрему змістову сторінку роману становить його художня гносеологія. Авторська концепція роману спрямована на актуалізацію переваги інтуїтивного, емоційного знання, побудованого на принципі схоплення асоціативних зв'язків у пізнанні єдності світу, зведення множинності до точки, якою є людське «Я», що, рухаючись, змінюється, росте, «розбухає», у спробі самозаглиблення наближаючись до доленосних моментів свого життя як найвищого осягнення світу, коли

відбувається особливе *збурення*¹ — перехід на іншу, вищу, точку самопізнання — «знання, яке вже досягло критичної маси й тепер переходить в інший стан».

Ключ до розуміння смислової єдності різних історій, які спонукають деяких критиків кваліфікувати твір як збірник подорожніх нотаток, криється у трьох лекціях *Lectio brevis*, покликаних пояснити мандруючим психологію подорожі як «добре організованої матриці асоціацій», в основі яких лежать принципи «констеляції» і «контуїції» — «такого різновиду бачення, який спонтанно виявляє присутність... єдності, що вивисується над різноманіттям». Акцент на асоціативності породжує фрагментарну структуру художнього тексту, що тримається на певному наборі ознак для її реалізації: *відбір* випадковостей і відхилень (вундеркамера); *відстеження* (паноптикум) через одиничні випадки певних закономірностей; *розріз* як «метод пізнання шар за шаром», де кожен наступний нагадує попередній; *опції* мандрівної *стереометрії та симетрії* — усе, що авторка узагальнює поняттям «синдрому персевераційної детоксикації»: упертого повертання свідомості до певних уявлень з метою віднайдення спільного — притаманного людині органічного тяжіння до доленосних моментів — «кайросу», — коли «безугавний циклічний рух» простором вшир перетинається лінією углиб, що, як здається письменниці, постає єдиним можливим рухом — до «досконалої точки», в якій час і місце ідеально співіснують.

Ключові слова: рух, самопізнання, осягнення, точка, збурення, контуїція, асоціація.

¹ У творі Куніцький із сім'єю поселяється в пансіонаті «Посейдон»; теплохід, на якому професор проводить свій «Посейдонів рухомий семінар» також називався «Посейдон» — у підтексті твору ці поняття пов'язуються зі збуренням героїв (у переносному значенні Посейдон є втіленням морської стихії; з гр. значить збурення), процесом зростання, «розбухання» їх власного «я», що наближається до усвідомлення інших вимірів реальності, особливих станів, інструментом діагностики яких виступає «топографічний психоаналіз».

Tatiana Meiserska

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
t_mejzerska_s@ukr.net

EIDETIC GEOGRAPHY AND «TOPOGRAPHIC PSYCHOANALYSIS» IN OLYA TOKARCHUK'S NOVEL «RUNNERS»

Olga Tokarchuk referred to the novel «Runners» as to «the most important book» of those she has written so far. Among a number of problems identified in this piece, the author focuses on the two most important for her: the internal eradication of modern man, who becomes an exile in a globalized world, and hence — the search for a new identity, which is defined by «fluidity, mobility, illusiveness».

The feature that should be noted is the tending of the genre of the novel to a kind of philosophical essays with a clear emphasis on phenomenological and anthropological issues: based on phenomenological coordinates, the author refuses to qualify a human in terms of traditional psychology — she gives priority to a human in the state of eternal movement that is viewed not from the traditional social and philosophical perspective, but rather from the perspective of immanent essence, the artistic explication of which requires specific optics.

This accounts for the unusual set of basic concepts that lay down the semantic planes of the novel, betraying its phenomenological nature: travel as an opportunity to comprehend the essence («eidetic geography»), and the method of its cognition («topographic psychoanalysis»). The writer tends to characterize the plurality of the world in the coordinates of space, where it appears as a space of eidetic cognition — a vision of the essence of things, unfolding in two directions — horizontal (travel) and vertical as a consequence of the latter and its logical conclusion — moving inward («to see means to know»).

A separate semantic layer of the novel is represented by its artistic epistemology. The author's concept of the novel is aimed at revealing the priority of the intuitive, emotional knowledge, built on the principle of grasping associative connections within the knowledge of the unity of the world, reducing the plurality to the point of human «I», which moves, changes, grows, «swells» approaching the fateful moments of one's life as the high-

est comprehension of the world, when a special perturbation¹ takes place as the transition to another, higher, point of self-cognition — «the cognition that has already reached critical mass and now is transforming into another state».

The key to understanding the semantic unity of different stories that mislead some critics to classify the novel as a collection of travel notes, lies in three *Lictio brevis* lectures designed to explain to travelers the psychology of travel as a «well-organized matrix of associations» underpinned by the principles of constellation and contuition — «such a kind of vision, which spontaneously reveals the presence of... unity, which rises above diversity».

The emphasis on associativity generates a fragmentary structure of the literary text, which is based on a certain set of features for its implementation: the selection of coincidences and deviations; tracking (panopticon) due to isolated cases of certain patterns; incision as a «method of cognition layer by layer», where each subsequent resembles the previous one; options of wandering stereometry and symmetry — all that the author summarizes the concept of «syndrome of perseveration detoxification»: stubborn return of consciousness to certain ideas in order to find a common — inherent in human natural attraction to the fateful moments — «*kairos*» — when the «restless cyclical movement» of space wide crosses the line deep, which, according to the writer, is the only possible movement — to the point of perfection, in which time and place coexist perfectly.

¹ In the novel Kunitsky and his family settle in the boarding house «Poseidon»; the steamer where the professor conducts his «Poseidon's mobile seminar» was also called «Ποσειδων» — in the subtext of the work these concepts are associated with the perturbation of the heroes (figuratively Poseidon is the embodiment of the sea element; from gr. means perturbation), the process of growth, «swelling of their own «I», which is approaching the realization of other dimensions of reality, special states, the diagnostic tool for which is «topographic psychoanalysis».

Борис Ніколаєв

старший викладач кафедри теорії та історії світової літератури
імені професора В. І. Фесенко Київського національного
лінгвістичного університету
dabo.nik.1@gmail.com

ПРОЗРІННЯ ЯК МЕТА ПОДОРОЖІ (за творами Люко Дашвар «Покров» і Пауло Коельйо «Хіпі»)

Ця публікація є продовженням наших дослідницьких пошуків, по-перше, у порівняльному літературознавстві — українсько-зарубіжному, по-друге, подальшим звертанням до того, що має ознаки так званої «масової літератури», хоча, по суті, творчість багатьох авторів романів (великих оповідних творів) минулого завжди належала до масової літератури.

Нещодавні тексти сучасної української письменниці Люко Дашвар «Покров» (2016 р.) і сучасного бразильського автора Пауло Коельйо «Хіпі» (Paulo Coelho «Hippie»; 2018) спонукають до перегляду деяких традиційних класичних літературознавчих парадигм. Вони демонструють *подорож* як шлях до можливого прозріння, тобто духовного піднесення персонажа.

Подорожі Мар'яни, головної героїні роману української авторки, обмежуються Києвом як мегаполісом зі своїм складним поділом на окремі локуси і Чернігівщиною. Мар'яна проходить складну путь від обожнення цінностей споживацького суспільства до сприйняття серцем найкращих людських моральних чеснот.

Пауло, автобіографічний герой роману бразильського письменника, відправляється у подорож спочатку до Європи, по тому ж прямує до Азії. Його духовний поступ відбувається від занурення у тогочасні модні віяння руху хіпі, до чуттєвого сприйняття вищих релігійно-світоглядних засад.

Ключові слова: подорож, шлях до прозріння, споживацьке суспільство, рух хіпі.

Borys Nikolayev

Senior Lecturer of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
dabo.nik.1@gmail.com

ENLIGHTENMENT AS THE PURPOSE OF TRAVEL (Luko Dashvar's «Protection» and Paulo Coelho's «Hippy»)

This paper continues our research, firstly, in comparative literary studies — Ukrainian and foreign fiction, and secondly, is a further reference to what has the characteristics of the so-called «popular literature», although, in fact, many novels of the past have always belonged to popular literature.

Recent texts by contemporary Ukrainian writer Luco Dashvar «Protection» (Люко Дашвар «Покров»; 2016) and contemporary Brazilian author Paulo Coelho «Hippy» (2018) encourage the revision of some traditional classical literary paradigms. They present the journey as a path to possible insight, that is, spiritual elevation of the character.

The travels of Mariana, the main character of the Ukrainian author's novel, are limited to Kyiv as a metropolis with its complex division into separate loci and Chernihiv region. Mariana covers a difficult path from the deification of the values of consumer society to the appropriation of the finest human moral virtues.

Paulo, the autobiographical protagonist of the novel by the Brazilian writer, goes on a journey first to Europe, then to Asia. His spiritual progress moves from his immersion in the then fashionable trends of the hippie movement to the sensory perception of higher religious and ideological principles.

Keywords: travel, the path to enlightenment, consumer society, hippie movement.

Юлія Павленко

докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
pavlenkoyulia1@gmail.com

**У ПОШУКАХ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ:
МОТИВ ТА МЕТАФОРА ПЕРЕМІЩЕННЯ У ТВОРІ
СОФІ АНДЕРСОН «ХАТИНКА НА КУРЯЧИХ ЛАПАХ»**

Як відомо, мотив переміщення може набувати різного семантичного значення залежно від контексту: блукання, втеча, туристична мандрівка тощо є модусами переміщення та різняться цільовою спрямованістю, феноменологією сприйняття. Іншими словами, характер та смислове наповнення динаміки переміщення неодмінно більші за себе самих вказують на самосприйняття суб'єкта руху, на його «Я», виявляючи у такий спосіб свою метафоричну сутність. У творі сучасної англійської письменниці Софі Андерсон «Хатинка на курячих лапах» («The House With Chicken Legs», 2019) мотив переміщення посідає центральне місце та реалізує повноту свого значення.

За семантичним наповненням мотиву переміщення найближчим до твору Софі Андерсон правомірно можна вважати «Мандрівний замок Хаула» Діани Вінн Джонс. Показово, що обидва тексти за жанром є фентезі та мають первинним своїм адресатом підлітка. Водночас, під час порівняння цих текстів увиразнюється посутня відмінність: у «Мандрівному замку Хаула» переміщення будинку є виразом «вислизання» свого господаря з будь-якої ситуації, а також метафорою втечі Хаула від себе самого; натомість у «Хатинці на курячих лапах» переміщення можна назвати монадичним (у тому розумінні, що переміщення тут вказує на себе, замикається на собі). Хатинка на курячих лапах у тексті Софі Андерсон переміщується світом без конкретного маршруту, поза певною логікою — будучи живим організмом, хатинка не кориться нічій волі, а тому навіть Баба Яга не відає, коли і куди буде здійснене переміщення. Хатинка рухається, щоб Баба Яга могла щоночі здійснювати ритуал переміщення душ померлих з цього світу до зірок. Хатинка тонко відчуває стан душі своїх мешканців (Баби Яги та її онуки Маринки), тісно пов'язана з ними. Не здатна вона лише на одну річ — стояти на місці без руху, що призводить до бажання Маринки мати звичне життя дітей її віку (ходити до школи, мати друзів).

Сюжет побудовано на тому, що в результаті спонтанних переміщень хатинки широким географічним простором Маринка здійснить присутню зміну власних життєвих орієнтирів, розуміння себе та людей навколо. Тож переміщення у творі Софі Андерсон набуде метафоричного значення пошуку справжніх цінностей, вказавши тим самим, що сучасне фентезі для підлітків розсуває вікові межі читацької аудиторії.

Ключові слова: література для дітей, фентезі, переміщення, мотив, метафора.

Yulia Pavlenko

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
pavlenkoyulia1@gmail.com

**IN SEARCH OF LIFE VALUES:
MOTIVATION AND METAPHOR OF MOVEMENT
IN SOPHIE ANDERSON'S «THE HOUSE WITH CHICKEN LEGS»**

It is known that the motive of movement can acquire different semantic meanings depending on the context: wandering, escape, tourist trip, etc. are modes of movement and differ in target orientation, and phenomenology of perception. In other words, the nature and meaning of the dynamics of movement are certainly larger than themselves indicating the self-perception of the subject of movement, his/her self, and thus revealing its metaphorical essence. In modern English writer Sophie Anderson's book («The House with Chicken Legs», 2019), the motive of movement occupies the central place and realizes its full meaning.

According to the semantic content of the motive of movement, the closest to Sophie Anderson's text seems «Howl's Wandering Castle» by Diana Winn Jones. It is significant that both texts belong to the genre of fantasy and have young adults as their target audience. At the same time, the essential difference between the texts is evident: in «Howl's Wandering Castle», a moving house is an expression of its owner's «escape» from any situation, as well as a metaphor for Howl's escape from himself; instead, in «The House with Chicken Legs», the movement can be called monadic (in the sense that the movement here points to itself, closes in on itself). The house on chicken legs in Sophie Anderson's text moves through the world without a specific route, outside of any logic — as a living organism, the house does not obey anyone's will, and therefore even Baba Yaga does not know when and where the movement will take place. The hut moves so that Baba Yaga can perform the ritual of moving the souls of the dead from this world to the stars every night. The hut subtly feels the state of mind of its inhabitants (Baba Yaga and her granddaughter Marinka), being closely connected with them. It is not capable of only one thing — standing still without movement, which leads to Marinka's desire to have a usual life of children her age (go to school, have friends).

The plot is based on the fact that as a result of spontaneous movements of the hut in a wide geographical area, Marinka will experience a signifi-

cant change in her own life guidelines. Therefore, the movement in Sophie Anderson's book acquires the metaphorical meaning of the search for true values, thus indicating that modern fantasy for young adults expands the age limits of the readership.

Keywords: literature for children, fantasy, movement, motive, metaphor.

Любов Первушина

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури Мінського державного лінгвістичного університету
lyubarer@gmail.com

ХУДОЖНЯ ТОПОГРАФІЯ ЕМІГРАЦІЇ ТА ПОВЕРНЕННЯ ДО СЛОВ'ЯНСЬКОГО КОРИННЯ У ТВОРЧОСТІ МАРКА СЛОУКІ

Географічний простір, відображений у художніх творах М. Слоукі (1958) — відомого американського письменника чеського походження, — позначений смисловою насиченістю та аксіологічною значущістю. У збірці оповідань «Загублене озеро» («Lost Lake», 1998) відтворюється життя трьох поколінь чеських емігрантів, які мешкають громадою біля Загубленого озера (штат Нью-Йорк), і розкриваються різні моделі адаптації іммігрантів до життя у США: протистояння асиміляції, суцільна соціальна адаптація та космополітична модель, ґрунтована на перегуках культур глобалізованого світу. З одного боку, детальне літературне «мапування» місцевості створює культурно-географічні просторові образи високого ступеня достеменності, надає літературному ландшафтові особливий сенс, відтворює взаємозв'язок часових модусів і формує інтенсивні перегуки між Новим і Старим світами. Літературна топографія еміграції фіксує найбільш значущі місця, події й реалії для автора та його героїв, несе в собі культурно-історичну пам'ять і віддзеркалює суспільно важливі факти, що пояснюють причини примусової еміграції до США.

З іншого боку, локалізуючи пам'ять у конкретних топографічних назвах, автор детально виписує «емоційну картографію» персонажів, виявляє їхню ностальгію за минулим, ідеалізує його, розкриває індивідуальну, історико-культурну та колективну травму емігрантів. Таким чином актуалізується літературний, соціокультурний, філософський та історичний контекст еміграції у збірці М. Слоукі «Загублене озеро».

Ключові слова: літературна топографія, літературна картографія, ностальгія, слов'янське коріння, еміграція, культурно-історична пам'ять.

Lyubov Pervushina

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Department of World Literature at Minsk State Linguistic University (Belarus)
lyubaper@gmail.com

ARTISTIC TOPOGRAPHY OF EMIGRATION: REVISITING THE SLAVIC PAST IN M. SLOUKA'S FICTION

The geographical territory represented in the literary works by M. Slouka (1958), a well-known American writer of Czech origin, is characterized by semantic richness and axiological significance. In his collection of short stories «Lost Lake» (1998) the life of three generations of Czech emigrants who settled in a community by Lost Lake (New York) is revived. Different models of social, cultural and language adaptation of the immigrants to American life are revealed: the resistance to assimilation, the full adjustment to the new surroundings and the cosmopolitan model in which different cultures of the global world are connected. On the one hand, the detailed literary «mapping» of the artistic territory creates unique cultural and geographical spatial images of high degree of verisimilitude imparting special meaning to the literary landscape, reconstructs the interconnections between time and space, and forms intensive interrelations between the New and the Old Worlds. The literary topography of the narratives stresses the chronology of emigration at length and in detail, outlines the most significant scenes of action, events and realities for the writer and his characters. The author restores cultural and historical memory, presents socially significant information and explains the reasons for the forced emigration. On the other hand, the writer localizes memory in specific toponyms and describes «the emotional cartography» of his characters. The Slavic past is idealized and nostalgic motifs are revealed, the individual and historical collective trauma is exposed and the literary, sociocultural, philosophical, and historical contexts of emigration are emphasized in M. Slouka's collection of stories «Lost Lake».

Keywords: literary topography, literary cartography, nostalgia, Slavic roots, emigration, cultural and historical memory.

Ярослав Поліщук

доктор філологічних наук, професор кафедри україністики
Університету імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)
yagorok@gmail.com

ДОРОГА НА СХІД: ПАРАДОКСИ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Уявлення про європейський континент упродовж тривалого часу історії радикально змінювались. Східна Європа — відносно молодий конструкт, що виражає зміст геополітичних процесів ХІХ–ХХ століть, зокрема формування національних держав на місці колишніх імперій. Ознакою регіону є культурна різноманітність, але також травматичний досвід, пов'язаний із Другою світовою війною та московською тоталітарною владою.

Акценти на культурній ідентифікації простору мають ключове значення в художній літературі, про що свідчать твори Чеслава Мілоша, Мілана Кундери, Данила Кіша, Томаса Венцлови та ін. Європа розширює кордони мирним шляхом, дрейфує на Схід, поширюючи не так економічні чи технологічні новації, як цивілізаційно-культурний досвід, приваблює тими цінностями, які визначили сучасний стан європейської спільноти. Такий симпатичний образ Європи утверджується в пострадянському регіоні, на противагу образів колоніального минулого та пережитої в ньому травми самоідентичності.

Парадоксальним чином сучасна нестабільність регіону привертає до нього загальну увагу. У геополітичному контексті Східна Європа залишається інтригою, що може генерувати різні значення, залежно від пріоритетів, які визнаємо за країнами та народами цього своєрідного шматка старого континенту. Характерно, що в актуальній художній літературі, яка твориться у східній частині континенту, принципова увага концентрується саме на колізії європейських цінностей: на боротьбі за них чи, навпаки, розмиванні цих понять у глобалізованому світі («Час смертохристів» Юрія Щербака (2019), «Собаки Європи» Альгерда Бахаревича (2018) та ін.). Обнадійливим у нинішній непростій ситуації видається відкритість історичного моменту, що дає шанс на консолідацію сил і утвердження інтеграційних процесів, принаймні у сфері культурної творчості країн європейського Сходу.

Ключові слова: Східна Європа, ідентичність, література, європейські цінності, травма, досвід, регіон.

Yaroslav Polishchuk

D. Sc. in Philology, Professor of The Department of Ukrainian Studies at Adam Mickiewicz University in Poznań (Poland)
yaropk@gmail.com

THE WAY TO THE EAST: PARADOXES OF THE IDENTITY OF EASTERN EUROPE

Perceptions of the European continent have changed radically over a long time. Eastern Europe is a relatively young construct that expresses the content of the geopolitical processes of the 19–20th centuries, in particular the formation of nation-states in place of former empires. The region is characterized by cultural diversity, but also by the traumatic experience of World War II and Moscow's totalitarian authority.

The emphasis on the cultural identification of space is very important for literary texts, as exemplified by the works by Czeslaw Milosz, Milan Kundera, Danylo Kish, Thomas Wenceslaus and others. Europe is expanding its borders peacefully, drifting to the East, spreading not so much economic or technological innovations, but rather its civilizational and cultural experience, alluring with the values that have defined the current state of the European community. This attractive image of Europe is established in the post-Soviet region, as opposed to the image of the colonial past and the trauma of self-identity.

In the geopolitical context, Eastern Europe remains an intrigue that can generate different meanings, depending on the priorities we recognize for the nations of this peculiar piece of the old continent. It is noteworthy that in the current fiction created in the eastern part of the continent the main focus is on the collision of European values: the struggle for them or the erosion of these concepts in a globalized world («Time of the Deathly Hallos» by Yuri Shcherbak (2019), «Dogs of Europe» by Algerd Bakharevich (2018), etc.). The openness of the historical moment seems encouraging in the current difficult situation and gives a chance for the consolidation of forces and the establishment of integration processes, at least in the field of cultural creativity of the Eastern European countries.

Keywords: Eastern Europe, identity, literature, European values, trauma, experience, region.

Алла Полторацька

здобувачка кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу Навчально-наукового інституту філології, перекладу та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
apoltoratska@gmail.com

ІНШОПРОСТІР У ТВОРІ БЕРНАРА ВЕРБЕРА «ЗАВТРА БУДУТЬ КОТИ»

У ХХІ столітті відбувається виокремлення так званої постгуманітаристики; зближення і зміцнення зв'язків між гуманітаристикою і точними науками (особливо біологією). Викликом стає побудова містків між різними підходами на метапарадигматичному рівні. Наука починає шукати нові цілі та норми [3, с. 17] та прагне відійти від традиційних меж. Не є винятком і французька література, до якої належить і творчість Бернара Вербера, зокрема, його роман «Завтра будуть коти». Оповідь ведеться від першої особи, кішки Бастет, яка мешкає на Монмартрі з Наталі, «власницею» тварини. Проте сама кішка вважає її своєю «служницею». Кішка певна у превалюванні котів над людьми, адже в тварин кращий спектр звуків, нюх і зір. Випадкова зустріч з Піфагором, твариною сусідки Наталі, який надає їй інформацію про світ.

Цей сюжет дає можливість Бернару Верберу у своєму романі репрезентувати всі події у різних аспектах іншопростору. Перша площина зосереджена на образі людей, які спочатку зображені господарями тварин (наприклад, у власних квартирах), які розуміють тварину відповідно з традиційним антропоцентричним світорозумінням та власними потребами і запитамі. За межами своїх помешкань людська поведінка — інша. Бернар Вербер описує конфліктну ситуацію між людьми, у якій є потерпілі. Такий ракурс дає змогу проаналізувати дії людей у мирний час та наслідки їхніх дій у воєнний час. Як бачимо, частіше людина проявляє жорстокість та агресію до навколишнього світу, рідше — турботу.

Друга площина іншопростору зосереджена на образі Піфагора, який «модернізується» завдяки техніці, що дає йому змогу комунікувати з людьми. Піфагор — це лабораторний кіт, сіаμεць, в черепі якого — спеціальний прилад з USB-портом, який дає змогу користуватися Інтернетом. Фактично, Піфагор стає неприродним суб'єктом, навіть, «кіборгом», гібридом машини і живого організму [1, с. 5]. Його життя окреслюється декількома площинами: лабораторією, будинком

та територією порятунку. Тим самим, автор окреслює трансформацію первинної площини життя тварини та еволюції останньої, що властиво не всім котам роману.

Третя площина іншопростору зосереджена на образах Патрисії (людська шаманка) та Бастет. Їм вдається зрозуміти одна одну під час зустрічі уві сні. Патрисія постає «приймачем».

Отже, іншопростір у романі Бернара Вербера представлений у трьох планах: людському, тваринному і людино-тваринному. Це дає можливість автору показати взаємодію людину з твариною різнобічно. Бернар Вербер апелює до аудиторії та примушує її замислитися стосовно власної поведінки у світі та наслідків людських дій в майбутньому.

1. Haraway D. A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth // Haraway D. *Simians, Cyborgs and Women*. New York: Routledge, 2017. P. 149–181;
2. Вербер Б. Завтра будуть коти : роман / пер. з фр. Ярини Тарасюк. Львів : Видавництво Terra Incognita, 2018;
3. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / пер. з польськ. та англ. Володимир Склокін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 264 с.

Alla Poltoratska

Researcher of the Department of Slavic Philology, Comparative Studies and Translation of the Educational and Scientific Institute of Philology, Translation and Journalism at Nizhyn Mykola Gogol State University
apoltoratska@gmail.com

OTHER SPACE IN BERNARD WERBER'S NOVEL «TOMORROW THE CATS» (DEMAIN LES CHATS)

The 21st century sees the emergence of the so-called posthumanities bringing together and strengthening the links between the humanities and the natural sciences (especially biology). The challenge is to build bridges between different approaches at the metaparadigmatic level. Science is beginning to look for new goals and norms [3, p. 17] and seeks to move away from traditional boundaries. French literature is no exception, including the work of Bernard Werber and his novel «Tomorrow the cats». The story comes from the first person, the cat Bastet, who lives in Montmartre with Nathalie, the «owner» of the animal. However, Bastet itself considers her to be the cat's «maid». The cat is sure of the predominance of cats over humans, because animals have a better range of sounds, smell and sight. A chance meeting with Pythagoras, the animal of Nathalie's neighbor gives her information about the world.

This plot allows Bernard Werber to represent all events through various aspects of space. The first plane focuses on the image of people who are first depicted as animal owners (for example, in their own apartments), who understand the animal in accordance with the traditional anthropological worldview and with their own needs and requests. Outside their homes, human behavior is different. Bernard Werber describes a conflict situation between people in which there are victims. This perspective allows us to analyze human actions in peacetime and the consequences of their actions in time of war. As we can see, more often humans show cruelty and aggression to the world around them, much less often — care.

The second plane of the other space focuses on the image of Pythagoras, who is «modernized» by technology that allows him to communicate with people. Pythagoras is a laboratory cat, a Siamese, whose skull hosts a special device with a USB port that allows him to use the Internet. In fact, Pythagoras becomes an inhuman subject, even a «cyborg», a hybrid of machine and living organism [1, p. 5]. His life is defined by several planes: the laboratory, the house and the rescue area. Thus, the author seeks to outline

the transformation of the primary plane of animal life and the evolution of the latter, which is not characteristic of all the cats in the novel.

The third plane of the other space is focused on the images of Patricia (human shaman) and Bastet. They manage to understand each other during a dream meeting. Patricia appears as a «receiver».

Thus, the other space in Bernard Werber's novel is presented on three planes: human, animal and human-animal. This allows the author to show the interaction of humans with animals in many ways. Bernard Werber appeals to the audience and makes them think about human behavior in the world and the consequences of human actions in the future.

1. Haraway D. A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth // Haraway D. *Simians, Cyborgs and Women*. New York: Routledge, 2017. P. 149–181;
2. Вербер Б. Завтра будуть коти : роман / пер. з фр. Ярини Тарасюк. Львів : Видавництво Terra Incognita, 2018;
3. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / пер. з польськ. та англ. Володимир Склокін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 264 с.

Галина Помилуко

аспірантка кафедри теорії та історії світової літератури
імені професора В. І. Фесенко Київського національного
лінгвістичного університету
galinapomiluyko@gmail.com

ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ТОПОСУ ДОМУ В РОМАННОМУ ДОРОБКУ ЖОРЖА БЕРНАНОСА

У фокусі дослідження перебуває взаємодія мистецтв у творчості представника французького Католицького літературного відродження — Жоржа Бернаноса в її вияві в архітектоніці образу дому. Особливий акцент зроблено на наявному у всьому романному доробку автора взаємозв'язку літератури і живопису, відповідно проаналізовано приклади та символізм екфразису та гіпотипозису, елементів жанрової композиції пейзажу, портрета та інтер'єра, колористики та дихотомії світла / тіні. Притаманні бернаносівським художнім текстам кінематографічні прийоми монтажу та панорамування, театральні принципи гри та маскування, музикальні категорії гармонії, тональності, поліфонії та акустичності, зрештою, використання кодів архітектурної композиції, пластичності та масштабності — проаналізовано як свідчення синтетичного та принципово модерністського характеру авторського письма.

Ключові слова: Католицьке літературне відродження, інтермедіальність, екфразис, гіпотипозис, монтаж, поліфонія, топос дому.

Halyna Pomylyjko

Postgraduate Student of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
galinapomiluyko@gmail.com

INTERMEDIAL ASPECT OF TOPOS OF HOME IN GEORGE BERNANOS' NOVELS

The research focuses on the interaction between arts in the heritage of the representative of French Catholic literary revival — George Bernanos — in its manifestation in the image of home. Particular emphasis is laid on the correlation between literature and painting evident throughout all the author's novels, therefore, the cases and the symbolism of ekphrasis and hypotyposis; the elements of the genre composition of landscape, portrait and interior, as well as colouristics and chiaroscuro's effects are analysed. The cinematic techniques of montage and panning common for all George Bernanos' texts; the theatrical principles of playing and mask wearing; the musical categories of harmony, tonality, polyphony and acoustics; and, finally, the architectural codes of composition, plasticity and proportion are interpreted as the evidence of synthetic and fundamentally modernistic character of Bernanos' writing.

Keywords: Catholic literary revival, intermediality, ekphrasis, hypotyposis, montage, polyphony, topos of home.

Оксана Пухонська

докторка філологічних наук, доцентка кафедри української мови і літератури Національного університету «Острозька академія»
oksana.pukhonska@oa.edu.ua

ПАМ'ЯТЬ ЗАБУТОГО ПРОСТОРУ В РОМАНАХ ВОЛОДИМИРА ЛИСА

Приналежність людини до певного географічного локусу є неодмінною ознакою її ідентичності. Навіть у часі, коли досить поширеним явищем є культурний номадизм, а промовистою характеристикою сучасної генерації є позиція громадянина світу, ментальна фіксація у певному історичному, культурному, етнічному просторі забезпечує не лише національну, а передовсім індивідуальну тотожність. Місця є своєрідними ідентичнісними центрами, в яких простір і час перетинаються із пам'яттю, забезпечуючи її тривання у людській свідомості.

Сучасна література в цьому плані дає нам чимало зразків для переосмислення національного досвіду, коли на прикладі одного геокультурного простору прочитуємо забуті чи незнані сторінки історії всього народу. Творчість Володимира Лиса, а саме його романи «Століття Якова» та «Соло для Соломії», пропонує читачеві іншу версію прочитання пам'яттєвого простору — як середовища, де поєднано і вагомі історичні дискурси, і народну традицію, і процес гартування національної самосвідомості. В обох творах письменник надає голосу просторові забутому, витісненому на маргінеси. Село «Загорени» (Загоряни) стає метафорою воєнної і повоєнної долі цілого краю. Місцем збереження загубленої пам'яті, яка може критися в місцях, які оминув плин часу. Властивою ознакою сучасного трактування війни літературою є спроба показати її немілітарний бік, інтерпретувати побут цивільного населення у воєнних умовах, а також те, у який спосіб історична подія глобального масштабу вирішує долю окремих індивідів.

Вибір такого місця апелює до спроб відшукати голос простору, на який упродовж тривалого часу не зверталось належної уваги. Ідеться не стільки про опис сільської ідилії чи, навпаки, запустіння, чого в українській літературі, зрештою, не бракує, скільки про спробу вписати цей простір у сучасний літературний контекст таким чином, аби показати його як іншу версію *історії дієвої*.

Ключові слова: пам'ять, простір, література, ідентичність, дієва історія.

Oksana Pukhonska

D. Sc. in Philology, Associate Professor of The Department of Ukrainian Language and Literature at National University of Ostroh Academy
oksana.pukhonska@oa.edu.ua

MEMORY OF THE FORGOTTEN SPACE IN VOLODYMYR LYS' NOVELS

A person's belonging to a certain geographical locus is an indispensable sign of his / her identity. Even at a time, when cultural nomadism is quite common and the eloquent characteristic of the modern generation is the position of a citizen of the world, mental fixation in a certain historical, cultural, ethnic space provides not only national, but above all individual identity. Places are a kind of identity centers, in which space and time intersect with memory, ensuring its continuation in human consciousness.

In this regard contemporary literature gives us many examples for rethinking the national memory, for reading the forgotten or unknown pages of the history of the whole nation based on the example of one geocultural space. Volodymyr Lys's novels «Stolittia Yakova» («The Age of Jacob») and «Solo dla Solomyi» («Solo for Solomia») offer the reader a different version of reading the memory space — as an environment where important historical discourses, folk tradition, and the process of hardening national identity are combined.

In both works, the writer gives a special voice to the forgotten space pushed to the margins. The village of Zagoryany becomes a metaphor for the military and post-war fate of the whole region. A site to store lost memory, which can be hidden in places that have passed the passage of time. A characteristic feature of the modern interpretation of war in literature is the attempt to show its non-military side, to interpret the life of the civilian people in military conditions, as well as how a global historical event decides the fate of individuals.

The choice of such a place appeals to attempts to find the voice of a space that has not been given due attention for a long time. It is not so much a description of rural idyll or, conversely, desolation, which in Ukrainian literature, in the end, is not lacking, but an attempt to fit this space into the modern literary context in such a way as to show it as another version of effective history.

Keywords: memory, space, literature, identity, effective history.

Ганна Рикова

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
rykov@bigmir.net

ПРОСТІР ТІЛА ЯК ПРОСТІР ТРАНСПОЗИЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (на матеріалі роману «Середня стаття» Джеффри Євгенідіса та збірці оповідань «Її тіло та інші сторони» Кармен Марії Мачадо)

Процес становлення й формування ідентичності займає все життя людини, так само, як росте, розвивається й трансформується її тілесна структура. Одне з найважливіших місць у цьому процесі займає простір тіла, що складає певний комплекс ознак, серед яких є не лише власне фізична оболонка та її наповнення, але й ті просторові вертикалі й горизонталі, простір «навколо» та «між», завдяки яким людина включається у кроскультурну та кросісторичну взаємодію. Початково тіло становить об'єкт, що існує й визначається простором (І-Фу Туань). І саме тілесні осягнення простору, пересування / переміщення здатні перетворити об'єкт на суб'єкт, «прожите / оживлене тіло». Таким чином, на матеріалі роману Дж. Євгенідіса «Середня стаття» та збірки оповідань К. М. Мачадо «Її тіло та інші сторони» робимо спробу визначити й порівняти, в який спосіб просторові координати тіла впливають на процес самоідентифікації, а також уможливають її транспозицію. Компаративний аналіз творів Дж. Євгенідіса й К. М. Мачадо в топографічно-тілесному аспекті ще зумовлений спільною темою імміграції, актуальної для родин обох авторів, які використовують цей досвід як певну точку відліку чи то каталізатор ідентифікаційної транспозиції у своїх творах.

В романі «Середня стаття» Дж. Євгенідіса сюжетним центром є доля трансгендера Каліопи-Кела, який намагається зрозуміти, чому він народжується гермафродитом. У зрештою усвідомлює, що його ідентифікаційні й гендерні хитання пов'язані із досвідом вимушеної імміграції його дідуся й бабусі Стефанідісів під час захоплення частини Греції та їхньої втечі до Америки у пошуках кращого життя. Відтак, географічні переміщення родини Стефанідісів, які залишають свій рідний простір, отримують своєрідний відгомін — інцестуальні стосунки та як наслідок генетичний збій, що знаменує кінець роду Сте-

фанідісів. Просторові зсуви запускають спочатку процес ідентифікаційної кризи, а потім — ідентифікаційної транспозиції.

У збірці оповідань К. М. Мачадо «Її тіло та інші сторони» серед багатьох історій жінок, які намагаються чинити опір соціальним, культурним та гендерним стереотипам, звернемо увагу на декілька з них. Одна з таких історій — це історія дорослішання молодої дівчини, яка вирішує стати жінкою всупереч очікуванням родини й суспільним нормам. Цікаво, що для здійснення свого плану вона кожного разу має тікати / їхати / йти з батьківського дому. Зрештою, такі просторові втечі допомагають віднайти власне Я, почути себе справжню. Ще одна історія пов'язана з письменницею-початківцем, яка заради натхнення має змінити місце проживання й переїхати до творчої резиденції, простір якої змінює її внутрішнє самовідчуття. Вона починає повертатися спогадами у свої дитинство, що оновлює її як письменницю й запускає процес переосмислення власного Я й життєвих пріоритетів.

Таким чином, в обох тестах фіксуємо як процес просторового переміщення стає ґрунтом для тілесних та, як наслідок, ідентифікаційних трансформацій.

Ключові слова: простір тіла, транспозиція ідентичності, переміщення у просторі, втеча / ескапізм, іміграція.

Hanna Rykova

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Valentyna Fesenko
Department of Theory and History of World Literature
at Kyiv National Linguistic University
rykov@bigmir.net

**BODY SPACE AS AN IDENTITY TRANSPOSITION SPACE
(based on Jeffrey Eugenidis' «Middlesex»
and Carmen Maria Machado's «Her Body and Other Parties»)**

The identity shaping process takes time of all human life as well as the process of his / her body structure growth, developing and transformation. One of the most important places in this process is taken by the space of the body that is defined as a set of characteristics among which there is not only its physical aspect but those spatial horizons and verticals, that space «about» and «between» due to which a human being is included into cross-cultural and crosshistorical interaction. Primarily body is considered to be an object that exists and is defined by the space (Y-Fu Tuan). And as a result of that spacial movement, the corporal comprehension of space, the object transforms into subject or the so called «body alive». J. Eugenides' «Middlesex» and C. M. Machado's «Her Body and Other Parties» serve the ground for defining and comparing how the spacial coordinates of a body influence the process of self identification and its transposition. The spacial and corporal aspects of the comparative analysis of the texts mentioned above are defined by the common for both authors immigration background. This immigration experience in both cases is used as a turning point for the identity transposition.

Life of a transgender person Calliope-Cal who is trying to understand why he is born hermaphrodite is a plot centre in J. Eugenides' «Middlesex». Finally Cal understands that his identification and gender hesitations are closely connected with the experience of a coercive immigration of his grandparents. It took place at the time of their escape to America in search of a better life. Geographic /spacial movement of the Stephanidis family gets its feedback in the incest relationship and as a result the genetic failure that signals the end of the Stephanidis clan. Spacial shifts start the process of the identification crisis that results in the identification transposition.

Among the stories about women by C. M. Machado in «Her Body and Other Parties» there are a lot that focus on their attempts to oppose the social, cultural and gender stereotypes. One of such stories tells us about a

young girl who decides to get her maturity despite the expectations of the family and social norms. It's interesting that in order to turn her plan into reality every time she escapes/goes away from her parents' house. Such spacial escapes help her find and hear her real self. One more story tells us about a young beginner-writer who for the sake of inspiration has to change the place of living. She moves to her old residence where the space influences her inner feeling. With the help of her memories she comes back to her childhood that renovates her as a writer and sets off the process of re-thinking of her Self as well as her life priorities.

To crown it all, both texts show that the process of spacial movement serves the core ground for body and identification transformations.

Keywords: body space, identity transposition, spacial movement, escapism, immigration.

Світлана Романова

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
svitlana.romanova@knu.edu.ua

ОПОВІДАЮЧИ СЕЛЬВУ: ГЕОПОЕТИКАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ ПРОСТОРУ СЕЛЬВИ У ЗБІРЦІ ОПОВІДАнь ІСАБЕЛЬ АЛЬЄНДЕ «ОПОВІДКИ ЕВИ ЛУНИ»

Геопотикальне прочитання тексту дозволяє проаналізувати взаємодію простору з іншими аспектами художнього твору і відкриває нові широкі перспективи дослідження художньої творчості. Ісабель Альєнде, чилійська письменниця, сценаристка, акторка, громадська діячка, авторка понад 30 романів, серед найвідоміших «Дім духів» (1982), «Місто чудовиськ» (2002), «Гра у Ріппера» (2014) та збірка оповідань «Оповідки Еви Луни» (1989), відома українському читачу завдяки перекладам Сергія Борщевського. Авторка майстерно вибудовує багатшаровий простір тексту, де сельва виступає водночас істо-тою, втіленням свободи, текстом і космосом у сприйнятті тубільця-наратора і ресурсом, джерелом збагачення в очах європейських загарбників. У такий спосіб авторка запрошує читача до роздумів щодо різниці у сприйнятті засадничих метафізичних концептів добро/зло, традиція/новаторство, смерть, досвід, свобода, страждання, відповідальність, взаємодія людини із природою тощо.

Метою розвідки є розкриття парадигми можливих інтерпретацій простору сельви в оповіданнях Ісабель Альєнде.

Вічнозелені ліси виступають у досліджуваних текстах як *простір свободи*, як *жива істота*, як *текст* і як *космос* у картині світу корінного населення Південної Америки. Наратор — хлопець-індіанець, оповідаючи пригоду, що трапилася з ним, запрошує читача до реалій свого життя у гущині амазонської сельви. Насичений текст оповіди майже такий самий щільний, як зелене склепіння тропічних рослин, що слугує тубільцям небом і відмежовує їхній світ від решти цивілізацій. Очима Валімея авторка змальовує сельву не у звичний для західної цивілізації спосіб, як простір проживання, домівку, не кажучи вже про ресурс, а як частину чи то продовження самого протагоніста — носія синкретичної свідомості. Говорячи про сельву, Валімей завжди персоніфікує її, демонструючи ставлення до лісу як до рівної собі іс-

тоти (*поранене дерево падало; вони знекровлювали дерева; повітря було хворим*) [2]. Вміння читати і розуміти Сельву як текст наділяє людину свободою, яку індіанці цінують понад усе, не визнаючи жодних обмежень (одяг, стіни), чи ієрархізації (людина, тварина, рослина). Іншими словами, посвячення у традицію здатне зберегти людині життя у незмінному світі тубільної спільноти. Бліднолиці прибульці не мають ані здатності, ані бажання пізнати цей текст, вони прагнуть споживати деревину, каучук, каміння, хутра тощо. Авторка майстерно створює філігранне плетиво з соціальних, екологічних і космогонічних питань продовжуючи потужну традицію магічного реалізму Латинської Америки.

Ключові слова: Ісабель Альєнде, сельва, геопоетика, інтерпретація простору.

Svitlana Romanova

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The Valentyna Fesenko
Department of Theory and History of World Literature
at Kyiv National Linguistic University
svitlana.romanova@knlu.edu.ua

RETELLING THE SELVA: GEOPOETIC READING OF THE SELVA SPACE IN ISABEL ALLENDE'S COLLECTION OF SHORT STORIES «THE STORIES OF EVA LUNA»

Geopoetic reading of the text allows for analysis of interrelation between space and other aspects of the literary text and opens new broad possibilities for the study of artistic creation. Isabel Allende, a Chilean female writer, a scriptwriter, an actress, a public person, an author of more than 30 novels, including such famous works as «The House of the Spirits» (1982), «City of the Beasts» (2002), «Ripper» (2014) and a collection of short stories «The Stories of Eva Luna» (1989), is known to the Ukrainian reader thanks to Sergii Borschevskii's translations. The author in masterly fashion builds multi-layer space of the text where selva at the same time acts as a creature, materialization of freedom, a text and a cosmos in native people's perception, and as a resource, a source of wealth in the European invaders' eyes. In this manner the author invites the reader to reflect about the difference in the perception of fundamental metaphysical concepts of good and evil, tradition and novation, death, experience, freedom, suffering, responsibility, interrelation between people and nature etc.

Research objective is exploring the paradigm of possible interpretations of selva space in Isabel Allende's stories.

Evergreen forests function as *space of freedom, a living creature, a text* and *a cosmos* in the South America natives' world view. An Indian boy as a narrator, while telling about his adventures, invites the reader to perceive the reality of his life in the deep of the Amazonian selva. The rich text of the story is almost as dense as green matting of tropical plants acting as a sky to aboriginals and fencing their world from other civilizations. Through Valimay's eyes the author depicts selva in the manner uncommon to the Western civilization, as a living space or home, to say nothing of a resource, but as a part or particle of the protagonist who is a bearer of syncretic self-consciousness. Telling about selva Valimay always personifies it and demonstrates his attitude towards the forest as to a creature which is equal to him (*wounded tree was falling; they were rendering trees lifeless;*

air was ill) [2]. Ability of reading and understanding the selva as a text gives freedom to people which is valued above all by red Indians who do not accept any limitations (clothes, walls) or hierarchization (person/animal/ plant). In other words, initiation into a tradition can support human life in the changeless world of tribal society. White-faced newcomers have neither ability nor willingness to learn this text. They are striving to consume wood, rubber, stone, furs, etc. The author weaves the filigree lace of social, environmental, and cosmogonic agenda, and thus continues the powerful tradition of magic realism in Latin America.

Keywords: Isabel Allende, selva, geopoetics, interpretation of space.

Ірина Сенчук

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
irynasenchuk@gmail.com

ПСИХОГЕОГРАФІЯ ЛОНДОНА В РОМАНІ СЕМЮЕЛА БЕККЕТА «МЕРФІ»

У романі Семюела Беккета «Мерфі» (1938) Лондон репрезентовано як реальний і водночас уявний локус, наділений особливим «психогеографічним рельєфом» (Гі Дебор), що формується в результаті взаємодії урбаністичного простору та бажань, відчуттів, настрою чи фізичного стану центрального персонажа, ірландця Мерфі. Мерфі — інтелектуал «без професії і справи», який обирає бездіяльність своїм життєвим кредо та дрейфує вулицями британської столиці (у Челсі) або ж, розгойдуючись в улюбленому кріслі, впадає у транс, щоб звільнити свідомість, а місто дрейфує повз нього. Байдушний до матеріального світу він сприймає будь-який простір і речі, які його наповнюють, в їхньому асоціативному плані, адже для нього суть усього — це не фізичні обриси, а викликані ними емоційні і ментальні образи.

Тобто Мерфі пізнає місто з його звуками, запахами, формами і барвами на глибоко психологічному рівні. Керуючись лише власними бажаннями і відчуттями, він прокладає свої піші чи транспортні маршрути містом та переосмислює функціональні можливості урбаністичного середовища. Показовим у романі є епізод, коли Беккет описує поїздку Мерфі в годину пік на «новому шести-колісному» автобусі № 11 з однієї кінцевої зупинки до іншої і назад як розвагу, спосіб дозвілля персонажа, спростовуючи у такий спосіб загальноприйняте уявлення про функціональне призначення міських автобусних маршрутів перевозити людей, які дістаються на роботу й додому. При цьому топографія кожної пішої мандрівки чи поїздки (автобусом, метро, таксі), яку здійснюють персонажі в романі, детально виписана: автор фіксує назву кожної вулиці, провулка, скверу, моста, собору, ринку, в'язниці тощо. Щоправда, така надмірна топонімія в репрезентації міста (при цьому Беккет інформує читача, що це Лондон, лише у третьому розділі), як це не парадоксально, подекуди породжує відчуття очуження, відстороненості персонажа від простору, в якому він перебуває в момент розповіді, акцентуючи його зосередженість на власному «я» і тому, що переживається.

Отже, в романі «Мерфі» Лондон постає, перш за все, як психологічний локус; при цьому беккетівська психогеографія вибудовується на дихотоміях між «простором» як концептуальною якістю матеріального світу і «місцем» як складовою пережитого емоційного досвіду, між зовнішнім (фізичним) світом і світом внутрішнім як герметично замкненим простором.

Ключові слова: психогеографія, локус, простір, топонім, Лондон, Беккет.

Iryna Senchuk

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The World Literature Department at Ivan Franko National University of Lviv
irynasenchuk@gmail.com

PSYCHOGEOGRAPHY OF LONDON IN SAMUEL BECKETT'S NOVEL «MURPHY»

In Samuel Beckett's «Murphy» (1938), London is represented as both real and imagined locus, endowed with a special «raction between the urban space and the desires, feelings, mood or physical condition of the novel's protagonist — an Irishman named Murphy. Murphy is an intellectual «belonging to no profession or trade», who chooses inaction as his life credo drifting through the streets of the British capital (Chelsea), or rocking in his favourite chair to free his mind, while the city drifts past him. Indifferent to the material world, he perceives any space and the things that constitute it through their associative relations, because for him the essence of the thing is not its physical shape, but the emotional and mental image it evokes.

So Murphy explores the city, with its sounds, smells, shapes and colours, on a deeply psychological level. Guided only by his own desires and feelings, he paves his pedestrian or bus routes through the city, often subverting the functional purpose of the urban environment. Illustrative in this case is the episode when Beckett describes Murphy's rush-hour journey on a «new six-wheeler», number eleven bus, from terminus to terminus and back, which is undertaken as a character's leisure activity, thus undermining the conventional idea of urban bus routes functioning to take people to and from work.

Again and again the topography of characters' walks, bus and tube journeys or taxi rides in the novel is delineated in detail: the author records the name of each street, lane, square, bridge, cathedral, market, prison, etc. However, such excessive toponymy in the representation of the city (in fact, Beckett does not name London until chapter 3) paradoxically drives an alienating sense and evokes the feeling of character's alienation from the space he is in at the moment of narration, which emphasizes his focusing on his inner self and what he experiences.

Thus, in «Murphy», London appears primarily as a psychological locus; Beckett's psychogeography is based on dichotomies between 'space' as a conceptual quality of the material world and «place» as a part of emotional experience, between the outer (physical) world and the inner world perceived as hermetically closed space.

Keywords: psychogeography, locus, space, toponym, London, Beckett.

Ярина Тарасюк

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
yarpet@gmail.com

АВТОБІОГРАФІЧНА ТОПОГРАФІЯ РАННІХ РОМАНІВ ФРАНСУА МОРІАКА

Усі дослідники творчості Ф. Моріака згадують про тісний зв'язок, ментальний і фізичний, письменника із краєм дитинства. Численні автобіографічні тексти французького письменника дають змогу чітко окреслити зовнішню топографію ранніх романів — горизонтальне просторове розташування і переміщення, які не виходили за межі реальних місць, позначених пам'яттю автора. Маєток Малагар, ланди, сосни, виноградники, Бордо, Париж є реальними топонімами, але одночасно й топонімами оніричними, переломленими і спотвореними тією пам'яттю. Про що пише й сам Ф. Моріак у «Щоденниках»: «Ці сонячні відблиски на черепиці і виноградному листі, ця завмерла безгучність — чи існує все це «саме по собі»? У цей пейзаж вдивлялося так багато людей, яких я любив чи яких я вигадав, що він став у моїх очах надто олюдненим, і навіть обожненим». Що інтеріоризує зовнішню топографію, перетворюючи її у внутрішній ландшафт, який доповнюється своїми символічними просторами, де живуть мертві, святі, літературні персонажі і... «танки, яких немає у реальному будинку». І цей внутрішній ландшафт розгортається по вертикалі, а не по горизонталі, бо він закорінений у минулому і спрямований у майбутнє, чи художнє.

Бордо, його околиці, ланди, сосни постають не розмитим декоративним тлом його романів, не супроводом до внутрішнього ландшафту персонажів, а гностичним пейзажем, що екстеріоризує експресію суб'єкта, синхронізується з його душевними станами. Тому можна говорити не тільки про антропоморфізацію моріаківського космосу, а й космологізацію людини через ландшафт. Ця особлива постава Франсуа Моріака до світу-космосу суголосна підходові Гастона Башляра, який у своїй «Поетиці простору» пише, «що людина має ставитися до космосу як до суб'єкта, що має схожі до нього риси і властивості, а не як до об'єкта впливу і трансформації». Саме оптика ізоморфізму людини і простору дає змогу виявити автобіографічний топографізм ранніх романів Ф. Моріака.

Ключові слова: топографія, автобіографія, гностичний пейзаж, внутрішній ландшафт.

Yaryna Tarasyuk

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The World Literature
Department at Ivan Franko National University of Lviv
yarpet@gmail.com

AUTOBIOGRAPHICAL TOPOGRAPHY IN FRANCOIS MAURIAc'S EARLY NOVELS

The researchers of François Mauriac's work point to the writer's close connection, mental and physical, with the countryside of his childhood. Numerous autobiographical texts by the French writer make it possible to clearly outline the external topography of his early novels, that is, horizontal spatial setting and movement, which do not extend beyond the real places marked by the author's memory. The Malagar estate, les landes, pines, vineyards, Bordeaux, and Paris are real toponyms, but simultaneously, they are oneiric toponyms refracted and distorted by memory. F. Mauriac himself wrote about it in his «Diaries»: «These sun reflections on the tiles and grape leaves, this frozen silence — does all this exist 'in itself'? So many people I loved or created have gazed at this landscape, so that it became too human and even adored in my eyes». This approach internalizes the external topography, transforming it into an internal landscape, which is complemented by its symbolic spaces, inhabited by the dead, saints, fictional characters and... «porches missing in the real house». And this internal landscape unfolds vertically, not horizontally, because it is rooted in the past and directed to the future or the artistic.

Bordeaux, its surroundings, landes, and pines appear to be neither a blurred decorative background to his novels nor an accompaniment to the characters' internal landscape, but rather a gnostic landscape that exteriorizes the subject's expression and synchronizes with his mental states. Therefore, one can talk not only about the anthropomorphization of Mauriacian cosmos, but also about the cosmologization of man through the landscape. François Mauriac's special attitude towards the world-cosmos is consistent with Gaston Bachelard's approach, as in his «Poetics of Space» he claimed «that a man should treat space as a subject with similar features and properties, and not as an object of influence and transformation». It is the optics of isomorphism of man and space that makes it possible to discover the autobiographical topography of F. Mauriac's early novels.

Keywords: topography, autobiography, gnostic landscape, internal landscape.

Людмила Тарнашинська

докторка філологічних наук, професорка, провідна наукова співробітниця відділу української літератури ХХ століття та сучасного літературного процесу Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України
tarnashynska@gmail.com

«ЙОКНАПАТОФА» ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА ТА ВОЛОДИМИРА ДРОЗДА ЯК ТОПОС «ВТРАЧЕНОГО РАЮ»: МОДЕЛЮВАННЯ «МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ»

У центрі уваги дослідження — наративи «малої батьківщини» (з проєкціями на світову літературу) українських письменників-шістдесятників: житомирський текст Валерія Шевчука та поліський текст Володимира Дрозда — з їхніми топосами, геоментальними моделями, проєкціями на «образи свідомості». Йдеться про художню топографію топосів метафоричного наповнення «землі обітованої», «Кастальського джерела», «втраченого раю» (через розгортання вектору *сім'я / родина — оселя/дім — вулиця / юрба — околиця / передмістя / місто, дорога*, ключовим у якому є *топос дому*), які вибудовують модель сприйняття світу й себе у цьому світі.

У фокусі дослідження — художня репрезентація національної ідентичності у її регіональних варіантах як локальної автентичності, спроектованої на візію «великої України» (колективна та індивідуальна ідентичність у її соціокультурних виявах). Це дає можливість дослідити етнонаціональні текстові проєкції ідентичностей у художньому дискурсі. Простежено, як із допомогою поетики локального простору цим прозаїкам вдалося художньо відтворити візію України у її розмаїтих часопросторових векторах, спроектувати «колективний портрет» української людини з її самобутньою ідентичністю.

Ключові слова: Йокнапатофа, «втрачений рай», топоси, житомирський текст, поліський текст, ідентичність.

Lyudmyla Tarnashynska

D. Sc. in Philology, Professor, Leading Research Fellow
of The Department of 20th Century Ukrainian Literature and Current Literary
Process of T. H. Shevchenko Institute of Literature of National Academy
of Sciences of Ukraine
tarnashynska@gmail.com

VALERIY SHEVCHUK'S AND VOLODYMYR DROZD'S «YOKNAPATAWPHA» AS A TOPOS OF «LOST PARADISE»: MODELING «SMALL HOMELAND»

The researcher focuses on the narratives of the «small homeland» (with projections on world literature) by the Ukrainian writers of the sixties: the Zhytomyr text by Valeriy Shevchuk and the Polissya text by Volodymyr Drozd with their topoi, geomenal models, and projections on «images of consciousness.» It is an artistic topography of topoi metaphorically related to the «Promised Land,» «Castalian Spring,» «lost paradise» (through the deployment of the vector *family — house / home — street / crowd — neighborhood / suburb / city, road*, in which a *home topos* is the key one), which construct a model for perceiving the world and oneself in this world.

The focus of research is an artistic representation of national identity in its regional versions as a local authenticity projected on the vision of «Greater Ukraine» (collective and individual identity in its socio-cultural manifestations). This makes it possible to explore ethno-national textual projections of identities in artistic discourse. The researcher traces how, with the help of the poetics of local space, these prose writers managed to artistically recreate the vision of Ukraine in its various space-time vectors, to design a «collective portrait» of a Ukrainian with her/his original identity.

Keywords: Yoknapatawpha, «lost paradise,» topos, Zhytomyr text, Polissya text, identity.

Олена Тихомирова

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О. М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету
olena.tykhomyrova@knlu.edu.ua

БРИТАНІЯ І «БРИТАНСЬКІСТЬ» У РОМАНІ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА І НІЛА ГЕЙМАНА «ДОБРІ ПРЕДВІСНИКИ»

У гумористичному романі Террі Пратчетта і Ніла Геймана «Добрі предвісники» («Good Omens») історія про Апокаліпсис розгортається на терені іронічної проєкції Британії 1980-х. Фентезійне оточення дозволяє «одивнити» британськість і виокремити її демонічні та янгольські складові. Британський код «Добрих предвісників» будується на численних алюзіях до культурних текстів, пародійності, мовних іграх, а також зіткненнях носіїв британського менталітету з представниками інших країн (здебільшого американців). Два головні локуси, що репрезентують Британію, — це Лондон і провінційне містечко Тадфілд, яке стає місцем дитинства Антихриста і має ознаки суто англійського «раю на землі». Самоусвідомлення через приналежність до певного місця відіграє ключову роль у квестах головних героїв, спрямованих на порятунок світу, причому фентезійна проєкція Британії, попри притаманну їй іронічність, уособлює планету в цілому.

Ключові слова: Британія, іронія, квест, одивнення, пародія, фентезі.

Olena Tykhomyrova

Ph. D. in Philology, Associate Professor of The O. M. Morokhovsky
Chair of English Philology, Translation and Philosophy of Language
at Kyiv National Linguistic University
olena.tykhomyrova@knlu.edu.ua

BRITAIN AND BRITISHNESS IN TERRY PRATCHETT AND NEIL GAIMAN'S «GOOD OMENS»

In Terry Pratchett and Neil Gaiman's humorous novel «Good Omens» the story of the Apocalypse unfolds against the backdrop of an ironic projection of the 1980s Britain. The fantasy setting enables the authors to defamiliarize Britain and single out its demonic and angelic components. The British code of «Good Omens» comprises numerous allusions to cultural texts, parody, language games, as well as a juxtaposition of the British mindset with those of other nations (predominantly American). The two main loci that represent Britain are London and a provincial town called Tadfield, which becomes the domain of the Antichrist and showcases a very English take on «the Paradise on Earth». Self-awareness achieved via one's sense of belonging directs the heroes' quests to save the world, with the fantasy version of Britain, despite its ironic nature, representing the whole planet.

Keywords: Britain, irony, quest, defamiliarization, parody, fantasy.

Алла Швець

докторка філологічних наук, старша наукова співробітниця
Інституту Івана Франка НАН України
alla_shvec@ukr.net

ХУДОЖНЯ ВІЗІЯ ЛЬВОВА У ПРОЗІ ІВАНА ФРАНКА: ВЗАЄМОДІЯ ПСИХОБІОГРАФІЧНОГО І СИМВОЛІЧНОГО ТОПОСІВ

У художній прозі Франка Львів є найбільш відрефлектованим міським текстом, який концептуалізує унікальний і цілісний метатекст міста з властивою тільки йому символічною структурою, імагологічним компонентом, семантичним потенціалом і топографічним екстер'єром. При цьому Львів як психобіографічний топос письменника трансформується в топос художній. Водночас Франків Львів — це не лише подієве тло чи літературний образ, це активний герой сюжету, причому герой першого плану зі своєю душею, ментальними обрисами, унікальною метафізичною аурую. До найважливіших соціокультурних локусів Львова у прозі Франка належать: едукативний (Львівський університет, німецька гімназія, духовна семінарія), арештантський (львівська в'язниця «Бригідки», тюремний шпиталь), адміністративний (суд, генеральна комендатура, галицьке намісництво, магістрат), рекреаційний (пелчинський став, пелчинські гори), публічний — «*loci communes*» (пошта, бальна зала, редакція, друкарня, офіцерське казино, кав'ярня, парк, площа, палац, бібліотека, ринок).

Інформативна трансакція міста має свою урбаністичну логосферу, редуковану до мінімальних знаків і меседжів: вивіски, афіші, газети, листи, записки, телеграми, плітки і усні репліки. Це своєрідний колаж фрагментів міської історії, які комплексно репрезентують психоментальний дискурс міста, його залаштункове життя. Містянин опиняється в сугестивній амальгамі повідомлень, яка формує його урбаністичну свідомість та ідентичність. Соціоантропологічний образ Львова репрезентує ціла система соціальних типів, *Homo Urbis*, які надають цьому місту активного життєвого наповнення. У соціальній стратифікації Львова присутній ряд типових містян: кельнер, повія, маніпулянтка, адвокат, редактор, офіцери, гендлярка, жандарм, арештанти, студент, школяр, суддя, робітники, ремісники. В урбаністичному соціумі Франко зображає соціокультурну гетероглосію Львова зі сукупністю

різних субкультур у різних контекстах — польському, австрійському, вірменському.

У прозі Франка місто виконує психогенеруючу функцію. З погляду психологічного потенціалу, Львів — це місто, що визначає людські долі і формує стиль життя містян — виховує, адаптує або навпаки — відштовхує. Франкові вдалося відтворити палімпсестний характер Львова, художньо візуалізувати його дивовижну культурну архітектоніку з унікальною символічною, антропологічною, духовною аурою.

Ключові слова: соціокультурні локуси, логосфера, метатекст, антропологічний, урбаністичні типи, психологічний потенціал, символічний код.

Alla Shvec

D. Sc. in Philology, Senior Researcher of The Ivan Franko Institute
of The T. H. Shevchenko Institute of Literature of National Academy
of Sciences of Ukraine
alla_shvec@ukr.net

**ARTISTIC VISION OF LVIV IN IVAN FRANKO'S PROSE:
THE INTERACTION OF THE PSYCHOBIOGRAPHICAL
AND SYMBOLIC TOPOS**

In Franko's prose Lviv is the most reflected urban text, which conceptualizes a unique and integral metatext of the city with its own symbolic structure, imagological component, semantic potential and topographic exterior. At the same time, Lviv as a writer's psychobiographical topos is transformed into an artistic topos. But Franko's Lviv is not only an event background or a literary image, it is an active hero of the plot, and a hero of the foreground with his soul, mental outlines, unique metaphysical aura.

The most important socio-cultural loci of Lviv in Franko's prose are: educational locus (Lviv University, German gymnasium, seminary), prison locus (Lviv prison «Brygidky», prison hospital), administrative locus (court, commandant's office, Galician governorship, magistrate), recreational locus (Pelchinsky pond, Pelchinsky mountains), public locus (post office, ballroom, editorial office, printing house, officer's casino, coffee shop, park, square, palace, library, market).

The informative transaction of the city has its own urban logosphere, reduced to the minimum signs and messages: signs, posters, newspapers, letters, notes, telegrams, gossip and verbal remarks. This is a kind of collage of fragments of urban history, which comprehensively represent the psychomental discourse of the city, its backstage life. The citizen is in a suggestive amalgam of messages, which form his urban consciousness and identity.

The socio-anthropological image of Lviv is represented by a whole system of social types, Homo Urbis, which give this city an active life content. In the social stratification of Lviv there are typical citizens: a waiter, a prostitute, a postal worker, a lawyer, an editor, officers, a saleswoman, a gendarme, prisoners, a student, a schoolboy, a judge, workers, artisans. In urban society, Franko depicts the socio-cultural heteroglossia

of Lviv with a set of different subcultures in different contexts – Polish, Austrian, Armenian.

In Franko's prose, the city performs a psychogenerating function: it determines human destinies and shapes the lifestyle of citizens – educates, adapts or, conversely — pushes away from itself. Franko managed to recreate the palimpsest character of Lviv, artistically visualize its amazing cultural architecture of city with a unique symbolic, anthropological, spiritual aura.

Keywords: sociocultural loci, logosphere, metatext, anthropological, urban types, psychological potential, symbolic code.

Марія Шимчишин

докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
mshymchyshyn@yahoo.com

ТРЕТІЙ ПРОСТІР: КОНЦЕПЦІЯ ЕДВАРДА СОДЖИ

Праця Едварда Соджи «Третій простір. Подорожі до Лос-Анджелеса та інших реальних-і-уявних місць» здійснює ревізію способів думання і писання про простір, локус, навколишнє середовище, дім, територію, і, зрештою, географію загалом. Вона підсумувала тривалі дискусії та наукові знахідки другої половини ХХ століття про простір. У ній прочитуємо кардинальний зсув: зміщення з антропоцентричного думання про простір, відмову від модерної ідеї виробництва простору людиною до виробництва людини простором. Концепція «третього простору», запропонована дослідником, охопила вербалізовані перед тим ідеї французьких постструктуралістів та представників постколоніальних студій. Проаналізовано зв'язок праці Е. Соджи із набутками постколоніальних критиків, а також А. Лефевра, М. Фуко та Г. Вайта.

Услід за А. Лефевром та теоретиками постколоніалізму Соджа оспорює традиційну дуальну модель осмислення простору, а саме те, що його епістемологія складається з Першопростору — конкретної матеріальності просторових форм, що емпірично доступні людині, та Другопростору — уявлення та репрезентації простору у ментальних та когнітивних формах, що корелюють відповідно з реальними та уявними типами простору А. Лефевра. Від середини ХХ століття маємо перехід від простору як мертвого, фіксованого і нерухомого до динамічного, постійно змінного і сповненого суперечливих сил та владних структур. Концепція «третього простору» Е. Соджи фіксує безкінечні зв'язки між різними пластами часу, між різними географіями та між різними ідентичностями.

Ключові слова: третій простір, теорія простору, Едвард Соджа, епістемологія простору.

Mariya Shymchyshyn

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
mshymchyshyn@yahoo.com

THIRDSPACE: EDWARD SOJA'S CONCEPT

The presentation deals with the analysis of Edward Soja's work «Thirdspace: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined places». Soja revises the ways of thinking and writing about the meaning of space, milieu, environment, home, territory, and geography. Soja has summarized the long-lasting discussions and research about space that took place in the second half of the 20th century. He verbalized the radical shift in space theory: from anthropocentric thinking about space and refusal of the modern idea of the production of space by human beings toward the production of human beings by space. The concept of «Thirdspace», proposed by Soja, embraces the ideas of French poststructuralists and postcolonial theorists. The presentation concentrates on the connections between Soja's works and those by postcolonial theorists, as well as Henri Lefebvre, Michel Foucault, and Hayden White.

Following Henri Lefebvre and postcolonial theorists, Soja problematizes the traditional binary model of space as a combination of «Firstspace» (the «real» material world) and «Secondspace» («imagined» representations of spatiality). From the middle of the 20th century there has been a shift from a dead, fixed, and static space to a dynamic and changing entity full of contending forces and power structures. Soja's concept of «Thirdspace» fixes infinite connections between different periods, different geographies, and different identities.

Keywords: thirdspace, theory of space, Edward Soja, epistemology of space.

Фелікс Штейнбук

доктор філологічних наук, професор кафедри русистики та східноєвропейських студій Університету Коменського у Братиславі (Словаччина)
elixm@ua.fm; feliks.shteinbuk@uniba.sk

ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ У ТВОРАХ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА

За М. Бахтіним, «для літератури провідним началом у хронотопі є час». Втім, враховуючи мої попередні студії та їхні результати стосовно особливостей стилю і жанру, а також сюжетно-композиційної та образної специфіки творчості Олесь Уляненка, я дозволю собі висунути припущення, за яким «провідним началом у хронотопі» романів письменника є радше простір, а не час.

Так, наприклад, у романі «Сталінка» лінеарність необхідно визнати радше позірною тому, що простір, який утворив своїм рухом по колу протагоніст на ймення Йона, причому утворив передусім рухом свого тіла, — цей простір став простором, що у діалектичний спосіб заперечив час іншого протагоніста — Горіка, обернувшись на місце фізичної смерті, себто на місце смерті тіла, останнього через те, що, на думку В. Топорова, «інша важлива особливість, яка характеризує <...> розуміння простору (або простору-часу), полягає у тому, що він не передує речам, які його заповнюють, а навпаки, конституюється ними».

Таким чином, є достатньо підстав, аби ствердити, що у хронотопі творів Олесь Уляненка простір і справді домінує над часом або, сказати б інакше, відтята голова, наприклад, Тоцького у романі «Квіти Содому» — це не тільки і не стільки жахлива макабрична метафора, скільки тілесна репрезентація часу за посередництвом просторового об'єкту.

Ключові слова: Олесь Уляненко, хронотоп, час, простір.

Felix Shteinbuk

D. Sc. in Philology, Professor of The Department of Russian and East European Studies at Komensky University in Bratislava (Slovakia)
elixm@ua.fm; feliks.shteinbuk@uniba.sk

SPECIFIC FEATURES OF CHRONOTOPE IN OLES ULIANENKO'S FICTION

According to M. Bakhtin, «for literature, time is the principal starting point in the chronotope». However, taking into account my previous research and its results concerning the characteristics of style and genre, and also the plot-composition and image specificity of Oles Ulianenko's literary works, I have reasons to argue «the principal starting point in the chronotope» in the writer's novels is rather space, than time.

For instance, in the novel «Stalinka», the linearity should be considered as rather apparent because the space, which was made by the protagonist named Iona, with his body moving circle-wise, — this space became the arena which dialectically denied the time of the other protagonist — Horik, turning into the place of physical death, namely the body death, of the latter since, in V. Toporov's opinion «the other important feature which characterizes <...> comprehension of space (or space-time) is that it does not precede the things which fill it but, conversely, it is constituted by them».

Thus, there are enough reasons to state that in the chronotope of Oles Ulianenko's works the space really predominates over time or, in other words, the cut off head, for example, of Totskyi in the novel «The Flowers of Sodom» is not a horrible metaphor but a corporal representation of time through the mediation of the spatial object.

Keywords: Oles Ulianenko, chronotope, time, space.

Мадлен Шульгун

докторка філологічних наук, професорка кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко
Київського національного лінгвістичного університету
madlenbrief@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ У ЛІТЕРАТУРІ ПОДОРОЖЕЙ («ПЛАТФОРМА» М. УЕЛЬБЕКА)

Ракурс дослідження «Платформи» Мішеля Уельбека визначила стаття З. Баумана «Від прочанина до туриста», присвячена проблемі зміни ідентичності сучасної людини. На думку дослідника, існує контрастне ставлення людей різних епох до проблеми ідентичності, мети і способів, навіть необхідності її визначення.

Модель «туриста» стає центральним об'єктом художнього дослідження у творі відомого французького письменника Мішеля Уельбека «Платформа». «Туристичний» дискурс твору, можна сказати, подвоєний, демонстративно підсилений. На відміну від теоретичної моделі «туриста», герой роману «Платформа» шукає свою ідентичність і гостро переживає власну екзистенціальну невизначеність. У пошуках ідентичності Мішель звертається і до концепцій, думок авторитетних філософів, але суттєво спрощує їхні позиції під впливом власної розгубленості й тотальної іронії.

Запропонована М. Уельбеком інтерпретація героя не повторює автоматично вироблену культурологами й філософами «ідеальну модель» «туриста», а суттєво її розширює. На наш погляд, письменник поставив перед собою багато завдань, зокрема і критично переосмислити світосприйняття сучасної західної людини, представника середнього класу з його комплексами, субкультурними уявленнями, обмеженнями, міфами. Дослідження в такому річизі здається плідним, воно увиразнить спільні моменти і відмінності філософської та художньої інтерпретацій постмодерної людини, розбіжності теоретичної моделі й літературних образних узагальнень.

Ключові слова: ідентичність, література подорожей, Уельбек.

Madlen Shulgun

D. Sc. in Philology, Professor of The Valentyna Fesenko Department of Theory and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
madlenbrief@gmail.com

POSTMODERN IDENTITY IN TRAVEL FICTION (MICHEL HOUELLEBECQ'S «PLATFORM»)

For the purposes of this paper, my take on Michel Houellebecq's «Platform» was determined by Z. Bauman's article «From Pilgrim to Tourist» addressing modern shifts in approaching identity. According to the scholar, people of different epochs treated identity in a variety of manners, as well as the goal, methods, and even the need for its definition.

«The tourist» model takes center stage in the novel by the celebrated French author Michel Houellebecq «Platform». The text's «touristic» discourse can be discussed as duplicated and conspicuously enhanced. In contrast to the theoretical «tourist» model, the «Platform's» protagonist is seeking his identity being acutely aware of his lack of existential stability. In search of his identity Michel resorts to the concepts and ideas expressed by influential philosophers considerably simplifying their postulates due to his own confusion and total irony.

Michel Houellebecq's treatment of his character does not imitate the «ideal tourist model» developed by cultural scholars and philosophers, but expands it to a substantial degree. It is our belief that the writer set a whole array of tasks before himself, including the critical revision of the world view held by a contemporary West European, a middle class male with his complexes, subcultural ideas, limitations, and myths. The study conducted within this framework seems promising since it may put into relief commonalities and differences between the philosophical and literary interpretations of postmodern individuals, the discrepancies between theoretical models and literary artistic generalizations.

Keywords: identity, travel fiction, Houellebecq.

Яніна Юхимук

кандидатка філологічних наук, молодша наукова співробітниця
відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка
Національної академії наук України
yanina.yukhymuk.comp@gmail.com

**ГІПОТИПОЗИС ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ
ЕЙДЕТИЧНОГО ОБРАЗУ
(на матеріалі роману «Велика риба» Д. Воллеса)**

Систематичні спостереження ейдетизму, проведені на початку ХХ століття отологом В. Урбанчиком в ході спостереження за пацієнтами із втратою слуху, дали поштовх до розвитку теорій німецьких та радянських вчених. Визнавши, що дослідження зайшли у глухий кут, обидві сторони, однак, прагнули створити унікальну методіку, що могла бути використаною як для пропагування певних ідей, так і для виховання індивідів з необмеженими когнітивними здібностями.

Згодом, дослідивши характер та якість стійких візуальних ефектів (С. Маккалоу), вчені змогли виявити відмінність ейдетичного образу від звичайних позитивних (Е. Герінга, К. Гесса та Я. Пуркінє) та негативних післяобразів (Е. Еммерта). На відміну від післяобразів, які є своєрідними відбитками оптичних або звукових ефектів, ейдетичний образ є уявленням про відчуте, тому може бути відтвореним з максимальною точністю, незалежно від терміну давності, при цьому індивід переживає ті ж емоції (але інтенсивність може варіюватися).

У художній літературі досить часто використовується така риторична фігура як гіпотипозис — пластичний пейзаж, що оживає в уяві реципієнта завдяки різноманітним тропам, які автор тексту вживає для підсилення вражень від змалюваної «картинки». Проте не варто отожднювати терміни, що позначають уявні явища. Один з них є результатом розумової та психічної діяльності людини, а інший — спробою здобути емоційний відгук у реципієнта, щоб той засоціював опис з образом зі своєї пам'яті, таким чином ожививши його.

Яскравим прикладом є роман Д. Воллеса «Велика риба: оповідь міфічних пропорцій» (*Big Fish: A Novel of Mythic Proportions*), що побачив світ 1998 року і вже 2003 був екранізований (реж. Т. Бертон). Базуючись на фабулі «Одісеї» Гомера та споріднившись із Джойсівським «Уліссом» за рахунок гіперболізації, запозичень та алюзій, роман

у стилі магічного реалізму змусив заговорити про свого автора як про продовжувача традицій Р. Бредбері, С. Беллоу, Г. Лі та Дж. Апдайка.

Головне питання, яке ставить роман Воллеса: чи хочемо ми бачити об'єктивну реальність, а чи іноді краще — погодитись на її інтерпретацію у виконанні близької людини? Ніби перемикаючи плани камери та змінюючи ракурс, автор намагається максимально передати внутрішній світ та психологічний стан сина і батька. Проте, якщо для письменника книга стала своєрідним звільненням від вантажу минулого, то режисера (як він сам зізнавався у інтерв'ю) інтерпретація потужного ейдетичного образу першотвору, переданого через ретельно підібрані інтер'єри та виразні ландшафти, — сповіддю.

Ключові слова: ейдетичний образ, інтертекстуальність, гіпотипозис.

Yanina Yukhymuk

Ph. D. in Philology, Junior Research Fellow of the Department of Comparative Studies of the T. H. Shevchenko Institute of Literature National Academy of Sciences of Ukraine
yanina.yukhymuk.comp@gmail.com

HYPOTYPOSIS AS AN INSTRUMENT FOR CREATING AN EIDETIC IMAGE (D. WALLACE'S NOVEL «BIG FISH»)

The systematic study of eidetics conducted in the early twentieth century by the otologist V. Urbanchich during the observation of patients who lost their hearing gave impetus to the development of relevant theories by the German and Soviet scientists. Recognizing that research has reached a stalemate, both sides, however, sought to create a unique methodology that could be used both to promote certain ideas and to educate individuals with unlimited cognitive abilities.

Later, by studying the nature and quality of persistent visual effects (C. McCullough), scientists were able to distinguish the eidetic image from the usual positive (E. Hering, C. Hess, and J. Purkinje) and negative after-images (E. Emmert). Unlike post-images, which are a kind of imprint of optical or sound effects, eidetic image is a representation of what is felt, so it can be reproduced with maximum accuracy, regardless of the statute of limitations, while the individual experiences the same emotions (but the intensity may vary).

Rhetorical figures such as hypotyposis are often used in fiction (a vivid, picturesque description of scenes or events that seems to come to life in the imagination of the recipient due to the various techniques that the author of the text uses to enhance the impressions of the painted «picture»). However, it is not necessary to equate terms denoting imaginary phenomena. One is the result of a person's mental and psychic activity, and the other is an attempt to elicit an emotional response from the recipient so that he can associate the description with the image from his memory, thus reviving it.

A striking example is D. Wallace's novel «Big Fish: A Novel of Mythic Proportions», which was published in 1998 and was screened by Tim Burton in 2003. Based on the plot of Homer's «Odyssey» and becoming related to Joyce's «Ulysses» through hyperbole, borrowing, and allusions, the novel in the style of magical realism made the critics talk about its author as a successor to the traditions of R. Bradbury, S. Bellow, H. Lee, and J. Updike.

The main question that Wallace's novel raises is: do we want to see objective reality, or is it sometimes better to agree to its interpretation in the performance of a loved one? Through switching camera plans and changing the angle of vision, the author tries to convey the inner world and psychological state of son and father as best as possible. But while for the writer the book has become a kind of release from the burden of the past, the filmmaker's interpretation (as he admitted in an interview) of a powerful eidetic image of the original story, transmitted through carefully selected interiors and expressive landscapes, becomes a confession.

Keywords: eidetic image, hypotyposis, intertextuality.

Наукове видання

**НАРАТИВИ ПЕРЕМІЩЕНЬ
ТА ГЕОГРАФІЇ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ
У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції
15–16 жовтня 2020 року

Українською та англійською мовами

Редагування та коректура *Оксана Левицька*

Верстання *Оксана Левицька*

Дизайн обкладинки *Ольга Борисенко*

Формат 84×108 1/32. Гарнітура Times New Roman

Умовн. друк. арк. 5,88

Папір книжковий. Друк на різнографі

Тираж 100 прим.

Видавничий центр КНЛУ
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія ДК 1596 від 08.12.2003

Друк: ФОП Кундельська В. О.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія АА № 543619 від 22.10.2007
79037, м. Львів, вул. Студинського, 4
Тел.: (096) 270 62 87; (050) 227 91 39

